Quod Felix Faustumq; sit
Dei Genitali, Præsento
Tibi Venerabilem hunc
Virum, Probum, Sapientem

CL. QUILLETI

CALLIPÆDIA,

SEU DE

PULCHRÆ PROLIS

HABENDÆ RATIONE,

POEMA DIDACTICON.

Cum Uno & Altero ejuſdem Authoris
CARMINE.

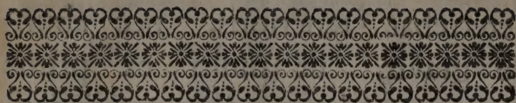
Juxta Editionem Pariſienſem, adjectis verſibus aliquot ex Lugduno-Batavâ.

——Pulchrâ faciat te prole Parentem.

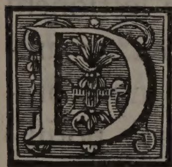

LONDINI,
Impenſis J. Bowyer. MDCC VIII.

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

EMINENTISSIMO
S. R. E. PRINCIPI
CARDINALI
JULIO MAZARINO
CL. QUILLETUS ABB. D. S.

IU multúmque cogitavi (CARDINALIS EMINENTISSIME) prudentíſ-ne animi foret, hujus Poëmatis editionem, ſub ſacri tui Nominis auſpicio, moliri. Ab hoc propoſito me

deterrebat tenerioris, nec abundè gravis, ut multi ex prima fronte censebant, Argumenti conditio; cujus tractationem oculis tuis objicere piaculum potiùs esset, quàm deditæ menti congruum, tuæque dignitati conveniens obsequium. Ecquis enim (inquiebant illi) hominem vanum & in publica commoda peccantem non arguat, qui summum Gallici Imperii Administrum, ad ludicræ minúsquè seriæ Callipædiæ lectionem abducat? Omnem tamen ex animo scrupulum, aliæ si non omnibus acceptæ, mihi certè potissimæ rationes exemerunt. Hoc Poëma, Romæ, in tuo natali solo, incœptum; Lutetiæ, in amplissimo

mo tuæ Virtutis & Gloriæ theatro affectum, & numeris absolutum suis, tuo Nomini nuncupari gestiebat. Sic divini Maronis opus Georgicon, cujus exemplar & ideam, longo quamvis intervallo, assequi conatus sum, C. Cilnio Mecœnati, totius Imperii Romani, ipsiúsque Augusti Imperatoris Administro, inscriptum quondam fuit; ipsíque non modò Poëtæ, sed & ipsius Poëmatis fautori & Patrono, æternum apud Posteros nomen decúsque comparavit. Equidem Callipædica hæc Georgicis conferre non ausim,

-------*Sic parvis componere magna puderet.*

Attamen (abſit dicto invidia) noſtri hujus qualiſcúmque operis Argumentum, Virgiliano antecellere audacter aſſeverem. Enimverò quis ſegetes etiamſi lætas, lætis thalamis; Ulmis adjunctas vites, Sponſis ad Pulchram ſobolem delectis; boum curam, habendíque pecoris cultum, ipſius Hominis coaleſcentis, naſcentis & adoleſcentis curæ præponat, niſi malus rerum æſtimator haberi non erubeſcat? Sed & illa nobilis, viríſque ingenuis adeo digna Uranoſcopia, in noſtro non ſecùs ac in Georgico Carmine, ſuum ſibi locum vendicat, dum quo ſidere Pulchra proles utero concipiatur, accuratè & forſan non illepidè canimus. His liceat addere

rationem, quæ Carmen hoc nostrum Regibus etiam, Regnorúmque moderatoribus seriò commendet. Quum enim ipsorum imperium, imperiíque moderamen, non in segetes aut pecora, sed in ipsos Homines proprio & convenienti modo procedat; quis hæc nostra de Humanæ pulchræque prolis habendæ ratione Præcepta, ad Regnorum decus robúrque conducere, SALICISQUE etiam Legibus adjungenda esse non concedat?

Accipe ergo (CARDINALIS EMINENTISSIME) hunc genuinum animi nostri fœtum; si non formæ venustate, materiæ saltem dignitate commendabilem;

——*& jam nunc votis assuesce vocari.*

Hîc sanè opus esset, ut ad tam eximium Argumentum egregiè & appositè tractandum, eximios quoque spiritus, versúsque non publici saporis afferrem: sed quamvis id, pro ingenii modulo, præstare nequeam; Tu tamen ipsius Mecœnatis erga me partes implere ne dedigneris. Hunc, ut rerum Imperii gerendarum solertiâ, cæterísque tum Belli tum Pacis Artibus apprimè vincis; ita & ejusdem comitatem, lenitatem, & in politioris litteraturæ cultores effusum amorem, te non solùm imitari,

ſed & ſuperare par eſt, tuíque Animi magnitudini conſentaneum. Vale, & me tibi addictiſſimum novâ benevolentiâ proſequere.

Typo-

Typographus Lectori.

EN *alteram* (LECTOR BENEVOLE) *Callipædiæ, hoc eſt, lepidi* de Pulchræ prolis habendæ ratione, *Poëmatis Editionem, auctam, recognitam, & ipſius auctoris menti verè conſentaneam. Quæ, duobus abhinc circiter annis, ſub fictitio Calvidii Leti nomine, Lugduni Batavorum typis excuſa prodiit, pluribus non modò erroribus, ſed & ſententiis diſſonis inſperſa, mirum eſt quantum hujus fœtus genuino Parenti diſplicuerit. Hic, quo inſcio, opus immaturum in lucem eruperat, de neceſſariâ ejus animadverſione, imò & caſtigatione ſtatim & ſeriò cogitaverat; atque ut legentium animos novâ dulcedine mulceret, ei in promptu erant non pauca, quæ Carmi-*

nis

nis hujus argumento non dissentanea, auctarii vice, adjungere meditabatur. Sed multi, per aliquot menses hinc indè obices exorti, huic proposito moras injecerunt; quas quum hodie tandem aliquando removerit, nunc sibi omníque bonæ menti gratam operam navare posse feliciter exultat.

Accipe ergo (AMICE LECTOR) *non corruptam aut adulteratam; sed nativam & legitimam, ipsóque accurante auctore, editam Callipædiam. Ab hâc exulârunt aspera illa, quæ, nescio quo fato, in Batavam editionem irrepserant; atque in eorum locum, potiora, nî fallor, subjectæque materiæ accommodatiora subierunt.*

In Primo quidem Libro adjunctam habes παρέκβασιν *seu excursionem in hujus sæculi Avaros, qui pinguem dotem cæco desiderio prosequentes, hanc in aptandis conjugiis, Nuribúsque aut Generis eligendis unicè concupiscunt. Ipsa etiam ad amabilem nostrum Regem* LUDOVICUM,

DOVICUM, *pro Nuptiis, Apostrophe, quæ, in priori Editione, concisior, & salebrosior apparebat, nunc fusiori & æquabiliori stylo procedit; Regiæque Sponsæ ad pulchram sobolem assumendæ rationem, ingenuo nec forsan inepto consilio proponit.*

Secundi Libri initio, lætitia Nuptialis ampliùs & amœniùs explicatur. Et, quod in Batavo exemplari omnino deerat, adjecta sunt ad finem non illepida præcepta, quibus mascula proles, satìs appositâ methodo, progignatur.

In Tertio, post vires imaginationis accuratè perpensas, habes insuper adjectam, de Prægnantis in Curriculo vectatione, tractationem; consitique ad Sequanæ ripas Ulmarii, rhedarúmque huc frequenter & affatim accurrentium descriptionem; quam legere animóque identidem revolvere non pigebit.

In Quarto denique postremóque Callipædiæ Libro, præter immutata & inserta quædam, ad Italorum Gallorúmque Ani-

LECTORI.

Animorum Icones ſpectantia, offertur tibi non inſulſa in Magnates Patres animadverſio, quòd Pueros ſuos vix ferulæ Magiſtriſve ſubductos, omnibus nullo diſcrimine ſodalibus & cœtibus admiſceri concedant. Tum pro univerſi Operis coronide, Pacis jamdudum expetitæ, proximéque futuræ Vaticinium accedit, quod Muſis Vatibúſque debitam felicitatem, placidúmque Callipædiæ uſum non inamœnè pollicetur.

His te præmonitum volui (LECTOR INGENUE) *ut quæ Batavis typis deeſſent, noſtríſque acceſſiſſent, apprimè pernoſſes. Hâc ergo noſtrâ operâ amicè perfruere, & quæ* δεύτεραι φροντίδες σοφώτεραι *immutârunt & adjecerunt, æqui bonique conſule.*

TOTI-

TOTIUS *CALLIPÆDIÆ* *OECONOMIA.*

OEMA difpertitum eft in quatuor Libros. Primus orditur ab invocatione Pulcherrimorum Numinum. Exinde Pulchritudinis, varias Regiones æftimatæ caufam, ex appofitâ ad rem Pandoræ fabulâ, deducit. Sponforum ad pulchram prolem deligendorum conditiones exequitur; defínitque, imminente delectis Sponfis Hymenæo.

Secundus, celebrato Hymenæo, leges in coïtu fervandas attingit. Aftrologicas cautelas, fiderúmque ad formofam fobolem conducentium vires, expromit; tum quibufdam aliis regulis adjunctis, feminibus conceptis, abfolvitur.

Tertius,

Tertius, ſignis Conceptûs explicatis, quædam præcepta Prægnantibus inculcat. Vires imaginationis in ſignandis fœtibus extollit. Has probat ex formatione Chironis Centauri, cujus in Phillyræ utero coalitum natalésque deſcribit. Earumdem cauſas ex principiis Epicureæ Philoſophiæ delibat. Tum partûs quibuſdam erroribus Puellum diſtorquentibus indicatis, varioliſque oris venuſtatem præcipuè deturbantibus indigitatis, concluditur.

Quarto libro, cæteris paulò prolixiore, Pulchro veniens è corpore Virtus, humanæque, tum maſculeæ, tum fœmineæ, mentis Pulchritudo, ex Intellectùs & Voluntatis virtutibus emicans, tractatur: ita ut demum Poëta, oblatæ ſibi derepentè Calliopæ, &, poſt inculcata quædam Virginibus & Nuribus conſilia, avolanti, valedicens, operi coronidem imponat. Hæc eſt Oeconomia totius noſtræ Callipædiæ. Hâc fruere, & lætare.

Adji-

Adjicere hìc viſum eſt Variationes nonnullas ex Editione in 4*to.* impreſſâ Lugduni Batavorum, Anno Dom. 1655.

LIBRO PRIMO.

PAG. 15. poſt v. 21. *Tu tamen has omnes (noſtræ ô ſpes maxima Gentis)* hæc Carmina ſequuntur in Editione Batavâ.

Deſpicias, nec te externi capiant Hymenæi.
Scilicet haud paucas offert tua Gallica Tellus
Regali dignas thalamo, & quæ ſidere eodem
Prognatæ, haud variâ pugnantia ſemina fundant
Temperie, aut ſigant ignotis baſia labris.
Nec te Conjugii teneat tam cæca libido,
Ut quam aut Italicus jactabit Regulus, aut quam
Vel Padus oſtentet; Tiberis vel turbidus Amnis;
Immeritis adhibere toris digneris; & alti
Stemmatis oblitus vili ampleĉtaris amore.
Dum tamen ad Magni felicia fædera lecti,

LIBRO QUARTO.

Pag. 67. Ver. 27. poſt *mixta modis,*

Stolidus quâ circumſcribitur Orbis.
Quid quod adulatrix formas ſe vertit in omnes
Natio, ſervitio repens, magnatibus aſtans,
Subdola, lucro inhians, ſi juſſeris, ibit in Orcum
Italus eſuriens, crimen nec reſpuet ullum.
Hunc tamen haud credas nullâ virtute redemptum
A Vitiis.

Pag. 68. Ver. 8. poſt *dedignantia corda,* accedunt tres Verſus Bat. Edit.

Quódque magìs mirere; alto quæ è culmine ſummi
Decidit Imperii; Reges tamen edocet Artem
Regnandi, inſtituítque novos gens victa Tyrannos.

Pag. 70. Ver. 16. poſt *accipiatur in Aulâ,* habentur hi verſus, Batavâ Editione.

Advena Trinacriis etiam devectus ab oris.
Gallia in externos nimiâ bonitate redundat
Imò alienigenis pravâ ratione regendam
Se tradit plerumque; ſuúmque inglória robur
Subjicit hoſpitibus longinquo è littore fuſis.

Pag. 78. Lin. 22. poſt *Abripit? an Princeps,*
Variâ circundatus Aulâ
Audiat ingenuas & amantes pulchra Camænas?

Scilicet

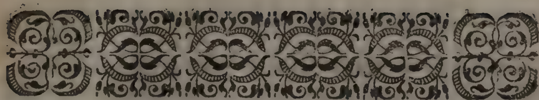
Scilicet indoctos animos ignaváque Regum
Corda fovent pravâ ſontes ratione * Miniſtri,
Utque ſuum ſervent Regnum, Regna omnia perdent.

* Miniſtri] *Hâc voce utitur Seneca, Cap. 5. Lib. 2. de beneficiis, ubi hæc habet.* Nihil æquè amarum quàm diu pendere: æquiore quidam animo ferunt præcidi ſibi Spem ſuam quàm trahi. Pleriſque hoc vitium eſt, ambitione pravâ, differendi promiſſa, ne minor ſit rogantium turba; quales Regiæ potentiæ miniſtri ſunt, quos delectat ſuperbiæ ſuæ longum Spectaculum, minúſque ſe judicant poſſe, niſi diu multúmque ſingulis, quid poſſint, oſtentent, &c.

Pag. 79. Ver. 2. poſt *vigens in pectore Numen,* in Editione Batavâ ſequuntur hi verſus.

Fors erit, ut noſtri pulcherrima gloria ſœcli,
Celtarúmque inſigne decus Rex munere Divûm
Editus, & fati Lodoïcus cura potentis,
Diſcuſſis quondam nebulis, diffundat ubique
Ingenitum jubar, & proprio ſe lumine promat.
Sic ſæpe obſcuræ denſo velamine nubis
Obſitus, & tetrâ preſſus caligine Titan,
Nativo demum radiantis acumine lucis,
Nubila perrumpit victor, ſéque aſſerit Orbi
Splendidus, & toto rutilans ſpatiatur Olympo.

Qui de utriuſque Editionis hujus Callipædiæ occaſione déque vituperato, deindéque laudato Julio Mazarino Cardinale plura ſcire velit, adeat Menagiana.

CLAUDII QUILLETI CALLIPÆDIÆ

LIBER PRIMUS.

QUID faciat lætos thalamos; quo ſemine felix
Exurgat proles, & amœni gratia vultus;
Sidera quæ lepidas fundant per membra figuras;
Et quæ vis animæ Geniali præſit Amori:
Quæ decora eximiam pulchro ſub corpore mentem
Commendent, claríſq; Hominem virtutibus ornent,
Hîc canere aggredior. Vos ô Pulcherrima mundi
Numina, formoſæ Charites: Túque alma Leporum
Mater, in Idæis cui quondam ſaltibus, æqui
Judicio Paridis, formæ victoria ceſſit,
Idalios afflate modos: ne incompta venuſtam

Materiem Muſa infamet; ſed carmine grato
Diſcendam humano generi circumferat Artem.
  Fors erit ut noſtra accipiant, interprete Sponſo,
Ingenuæ præcepta nurus; ſi quando beatam
Exoptent ſobolem, ſpeciosáque corpora natis.
Nec poſthac homines fœdis ſpernentur ubique
Conjugiis; pravâ queis membra exoſa figurâ
Sordeſcunt, turpíque omnis Venus exulat ore.
Vos modò, quos blandi genialia fœdera lecti
Invitant, pulchram poſt fata relinquere Prolem,
Attentis animis ſtate; & ſi grata canemus,
Noſtra vireſcenti præcingite tempora myrto.
  Principiò, quibus in formis ſubſtantia Pulchri
Conſiſtat; quis frontis honos; quæ blanda genarum
Conditio; quæ grata magis ſe vertice ſpargat
Cæſaries; quibus in labiis fragrantia libes
Baſia; quas teneris ſtringas amplexibus ulnas
Noſſe juvat. Sedenim variis ſoboleſcit Amantum
Quæſtio diſſidiis. Albam hic Amaryllida laudat:
Huic Chloris ſubfuſca placet: Te flava comarum
Retia Daphni tenent: Tu nigros Tyrſi capillos
Diligis, & rutilis horres in crinibus aurum.
Cæſius hunc oculus ferit: hunc pupilla ſub atro
Nigra ſupercilio ferventi corripit igne.
Nec ſatis. hic graciles procerâ mole puellas
Ardet, carnosámque odit male-ſanus amicam.
Tanta Cupidineâ ſub Relligione vagatur
Hæreſis, occœcátque animum ſua cuique libido!

Nec modò fœmineam ſpeciem contraria fingunt
Senſa virûm: ſed adhuc marium veneranda venuſtas
Uſque latet, variáſque ſecat ſententia gentes.
Cernis ut Æthiopes, vultus candore coruſcos
Contemnant, Stygiíſq; colorem hunc civibus aptent?
Quis neget elatum convexo fornice naſum
Continuò antiquis placuiſſe Euphratis alumnis,
Ex quo conſpicuum tali ſub imagine norunt
Eoi Regem Imperii, qui Lydia junxit
Regna ſuis, traxítq; opulentum in vincula Crœſum?
Quid memorem niveo gaudentes corpore Gallos,
Prolixíſque comis, & apertæ frontis honore?
Quid fuſcum Hiſpanum, & nigri ferrugine tinctum
Sanguinis, ingentes humili ſub mole minantem
Conatus, tumidóque frementem in ſidera faſtu?
Hic licet, occiduo & longâ vertigine feſſo
Sole, ſub æthereas erumpat luminis oras,
Se tamen ipſe putat pulchrum; molléſque Britannos
Spernit, & oblongis Germanica membra lacertis.
Unde tot in rebus claris diſcrimina? quænam
Diverſos hominum ſenſus cauſa abdita ſcindat
Muſa refer, primóſque retexe ab origine lapſus.
Jam novus ornatâ mundus compage nitebat;
Atque creatarum ſeries pulcherrima rerum
Nativas monſtrabat opes. nondum impia ſæcli
Pernicies, nitidum ferro corruperat aurum.
Eminus auratâ fulgens teſtudine cœlum
Lucentes puro paſcebat in æthere ſtellas:

Nec denſus quiſquam è pelago ſurgebat in altum
Halitus, obſcurâ raperet qui nube ſerenum;
Undique mundities aderat. Tu Phœbe micantum
Aſtrorum Princeps, nullis obnoxia velis
Lumina ſpargebas; tua per veſtigia currens
Limpida nocturnas fulgebat Luna per umbras.
Ipſa ſibi adnatis ſaxis, animalibus, herbis
Aſpera, nec minimâ tellus ſpectabilis arte,
Nil tamen obſcœni redolebat: at omnia purus
Spiritus, illæſo ſervabat ubique tenore.
Quippe, ſub hæc teneri primordia candida mundi,
Candorem retinebat homo; nec perdita proles
Flexerat obliquos recto de tramite mores.
Unus erat cultus Superûm; non cæca Libido,
Non levis ambitio petulanti irrepſerat Orbi.
Nec ſolus pietatis honos, animíque venuſtas
Humanum genus ornabant; ſed gratia cunctis
Inſita corporibus, totiúſque optima molis
Temperies, formæque decor per membra coruſcans,
Pulchra incorruptæ jungebat corpora menti.
  Hunc ubi de rutilo concentum cernit Olympo
Omnipotens, ſanctúmque vigere per omnia fœdus;
Summum opus adjungamus, ait; cœlíque, ſolíque
Delicias omnes Nympham cogamus in unam.
Vix ea fatus erat. vaſtum per inane volantes
Accurrunt operi ſpecies: Cryſtallinus Orbis
Corpoream inſternens molem, ſe in fruſta ſecari
Gaudet, ut æthereos Divæ ducatur in artus:

Sol capiti annectit radios: albentia frontis
Marmora dat Phœbe: nivea inter lilia fingit
Purpureas Aurora genas: mellita labella
Efformat Venus; & reliquo ſe corpore fundit
Divus Amor, lepidâ Charitum ſtipante coronâ.
His adeò inſtructum membris, ſpeciéque decorâ,
Protinus implevit vitali flamine corpus
Divûm hominúmq; parens; atque apto nomine dictam,
Pandoram, verbis ſic interpellat amicis.
I formoſa Deûm ſoboles, hominéſque benigno
Ore bea; tua te terris præſentia reddat
Conſpicuam, reſerétque tuæ miracula formæ.
Scilicet humanis oculis (dum innoxius ævi
Fulget honos) placet ut Pulchri natura pateſcat.
Tu tamen humanæ ſi curas gaudia ſortis,
Et ſtabilem ſervare cupis per ſæcla decorem;
Quam tibi committo fatali ſemine plenam
Pyxida, ne levior digitis recludе profanis.
Si facias: mox fœda lues invadet in omnem
Progeniem, tibi nec turpis mutatio parcet.
Dixit. At hæc dicto velociùs effluit aſtris:
Et luſtrans terras peregrè, haud Epimethea ſolum
Viſit, ut Aſcræi referunt inſomnia Vatis.
Ipſa ſed in vulgus ſe prodens, ſplendet ubique
Os humeróſque Deæ ſimilis. circumflua geſtit
Turba virûm, obtutúque ſtupens hæreſcit in uno.
Corporis hic habitum miratur; at ille comarum
Auratos radios: niveo hinc candore coruſca

Frons micat: hinc ſpirat divinum vertice odorem.
Et (quod vix canerem niſi Sacro Numine Phœbus
Innueret) Pandoræ oculi, ceu luminis orbes,
Æthereum decus addebant ſpectantibus. Alto
Sic rutilans Aurora polo, ridentia paſſim
Prata beat, pulchrúmque ſolo dat pulchra colorem.
Unà adeo cuncti ſexus utriuſque lepores
Splendebant, dum recta hominum natura malignos
Neſcibat mores, ſed honeſtâ in lege manebat.
   Aſt ubi felicis mutatio degener ævi,
Humanæ ſobolis mentes ad devia traxit;
Protinùs incœpit pravæ contagia gentis
Haurire, inſanóſque ſequi Pandora furores.
Quippe diù, non illa ſtetit, quin juſſa ſupremi
Aſpernata Dei, cæcáque libidine rapta,
Sacrilegâ (ô facinus!) reſeravit pyxida dextrâ:
Unde ſtatim vaſtas teter prorupit in auras
Spiritus; ipſius qui virginis ora laceſſens,
Continuò innatum frontis delevit honorem;
Fœdavítque genas; oculíſque crepuſcula craſſa
Offundens, nullâ decus ullum in parte reliquit.
Nec ſatis. In mortale genus de ſemine eodem
Morborum numeroſa cohors proceſſit; & ipſum
Infeſtâ contage petens, corpúſque, animúmque,
Humanæ rationis opes commiſcuit atris
Errorum nebulis, genuináque lumina vertit.
Hinc Pulchri natura latet, ſempérque latebit
Humanam ſobolem; nec erit qui nubila denſa

Diſcutere, & tantas poſſit reſerare latebras.
Ergo quid in tanta ſtatuemus nocte? quod umbras
Diſſolvet jubar? adſis ô rutilantis Olympi
Phœbe decus, radiiſque novis nova lumina ſparge.
Scilicet in totum quamvis ſe fuderit orbem
Contages; tamen haud æqualia damna recepit
Omnis humus, paritérque gravi ſub fomite ſordet.
Illa ſed algentem regio quæ vergit ad Arcton;
Quæque per immodicos Solis comburitur æſtus;
Turpibus ante alias horreſcunt gentibus. Illa
Immenſo diluta mari, turpiſſima geſtat
Corpora, queis lentos moles inhoneſta per artus
Spargitur. hanc turpat fœda e fuligine ſurgens
Sordities; criſpique atra inter tempora crines;
Labórúmque tumor ſimis ſub naribus extans.
Nec tamen hîc ſiliam, proprio quod Apolline Princeps
Scribit Arabs; terras medio ſuper axe locatas,
Temperie æquali mixtis cum frigore flammis
Gaudere, æternúmque boni dulcedine cœli.
Namque duos utrimque Polos, ſummóq; micantem
Vertice quum ſpectent Libram, æquâ lance calentis
Diviſos Phœbi radios cum nocte tepente
Semper habent. hinc innumeris ditiſſima Tellus
Luxuriat donis; duplici ſe Vere reſolvit:
Bis parit innumeros nullo conamine fructus:
Bis tandem modicæ perſentit frigora brumæ.
Unde ego crediderim genita in regionibus iſtis
Corpora, temperie pulchrâ, formíſque decoris,

Ornari; nî fœdi habitus infamia fuſcam
Offerret ſpeciem, & nimii argumenta caloris.
  Ergo è limitibus Zonæ torrentis, in ipſum
Nonnihil inclinare Polum, me judice, fas eſt,
Si dulcem terræ genium, pulchroſque colonos
Quæris, & antiqui monumentum inſigne decoris.
Tu modò ſub calido Latio, Heſperiáque rubenti
Nuſquam conſiſtas: ſed in ulteriora recedas
Europæ ſpatia, Elyſio quo ſe æquore fundit
Gallia, felicique homines ſub ſidere paſcit.
Præſertim irriguis quà ſe Turonia campis
Submittit, varióque reſurgit in æthera colle.
Hîc ubi fœcundos Liger almus repit ad Andes,
Fluminibúſque tumens loca fœta feracibus undis
Alluit, & croceâ nitidus ſplendeſcit arenâ;
Conſpicias multas formâ præſtante nitentes,
Pandorámque ſuo referentes corpore Nymphas.
  Nobilis has paſſim mediocri in mole figura
Commendat: non craſſa nimis, non ſquallida macris
Artubus, at pulchro membrorum clara nitore.
Si frontem inſpectes, tenero lævore coruſca
Prominet; & molli deſcendens lactea clivo,
Efformat placidos oculis ridentibus alveos.
Cerne genas, rubeo referunt ſuffuſa colore
Lilia, quæ labii roſeos comitantur honores.
Quid celebrem auratos crines? quid eburnea colla?
Mammarumque decus ſpirans, & cætera dici
Quæ prohibet pudor, & caſtæ reverentia Muſæ?

Nec

Nec tantum in nostris felix natura triumphat
Virginibus; sed masculeo sub corpore pubes
Emicat, innuptis haud aspernanda puellis.
Aspice ut imberbes habitus laudabilis ornat,
Æquaque temperies pulchræ socia addita formæ.
Pallida non facies; non atri aspergine tincta
Humoris; sed sanguineo spectabilis ostro,
Excipit undantes sublimi è fronte capillos.
Nec minor in reliquis membris præstantia: firma
Compages per cuncta viget; formosa tororum
Mobilitas; mediæque habilis proportio moli.
Has adeo species nostri clementia cœli
Producit. Nec enim calido vicinius Austro,
Nec gelido Boreæ; medium sed munere Divûm
Clima tenens, tepidas præstat viventibus auras.
Ergo age (si nostras addiscere non piget artes)
Hæc memori sub mente geras: *Non omnis habenda*
Vir muliérque vacet soboli; nec turpia dulci
Corpora committas operæ, sacrísq; Hymenæis.
Quis tetram horrendo Noctem Phlegethonte subactam
Nesciat anguiferas Orco peperisse Sorores?
Quis nigri thalamos Ditis non horreat? atrum
Quæ Cyclopa ferat Virgo? non Mulciber ullam,
Judice me, Venerem premat; in fornacibus Ætnæ
Usque furens, steriles infelix exigat annos.
Sed mihi pulchra sapit, *sano qui corpore fortes*
Connubiis aptat, tedísque jugalibus arcet
Invalidos: ceu quos miseræ tormenta podagræ

Affligunt;

Affligunt; morbuſ-ve ſacer; mentiſque pudendus
Error, & inſana infeſtans præcordia bilis;
Aut pulmonis edax ulcus, paſcénſque medullas
Ignis, & exſucco veniens in corpore tabes.
Scilicet humanam ad prolem (mirabile dictu)
Deciduum toto procedit corpore ſemen;
Unde malos membrorum habitus, altéque repoſtas.
Viſceribus patrum labes traducit in ipſam
Progeniem, & natis vitam impertitur amaram.
Heu quoties vidi miſerandâ ſorte creatos,
Æthereas querulis nequicquam planctibus auras
Rumpere, & innocuis nimium male-dicere Divis!
Ergo tibi inprimis, Sponſi, Sponſæque legantur;
Turpia nec pulchræ quæras primordia proli.
Ecquis enim furor eſt? lætas dum poſcis ariſtas,
Triticeæque decus ſobolis, comedendaque farra;
Haud unquam inverſo tradis marcentia ſulco
Semina, ſed flavum Cereris melioris honorem?
Tu tamen intereà humanam contemnere pergis
Sementem; nec clara tuæ te gloria ſortis
Tangit, ut incolumes uteros, uterique colonos,
Sincerumque petas valido de corpore ſemen.
Té-ne Hominis natura latet? té-ne ipſa Tonantis
Effigies? té-ne hic animus, cui ſidera nota,
Cui mundi genus omne ſubeſt, haud poſſit inertem
Erigere, ut veræ documenta capeſſere cures
Artis, & æthereæ condas pulchra atria menti?
Diique Deæque omnes quibus alma cubilia curæ;

Queis hominum ſatio arridet, promiſcua paſſim
Semina, & infirmos thalamis arcete maritos,
Invalidáſque nurus: ſua ne primordia damnet
Progenies, voveátque Erebo Diriſque parentes.
Tu modò qui firmo ſervas molimine mundum
Divûm Hominúmq; parens, pravum conſiſtere morem
Ne patiare: novus claro deſcendat Olympo
Naturæ Genius, qui Homini præcepta ferendo
Scribat, & ad reliquos tranſmittat ſcripta nepotes.
  Nec mihi ſufficiant vegetâ de gente parata
Conjugia; eſt aliud ſuperat quod cætera punctum.
Ne juveni vetulam jungas, vetulóq; puellam;
His nec lætus Hymen, nec amicâ lampade fulgens
Allucet Sponſis Juno: ſuccedit iniqua
Tiſiphone, accensâ Stygio de ſulphure tedâ.
Cernis ut antiquo juvenis male-nupta marito,
Amplexus gelidos, inviſáque baſia vitet
Quotidie, lachrymiſque genas ſuffundat obortis,
Tithoni exoſum fugiens Aurora cubile.
O fortunatum quem caſtis ignibus Atym
Deperiit Cybele! tantæ ſi baſia ſicca
Delibaſſet anus, juvenili robore caſſus
Paullatim effætis animam liquiſſet in ulnis.
Quippe ſeneſcentes artus invadit iniqua
Ariditas, quâ vivificus conſumitur humor
Puberibus teneris. Libycos ſic ſæpe per agros
Irrigui bibulis imbres ſuguntur arenis,
Torrida nec pluvio ſaturatur ſidere tellus.

Præterea

Præterea tam diſſimili, juveniſque, ſeniſque
Semina temperie pugnant; ut ſi quis in auras,
Concordi tandem coïtu, proruperit infans,
Heu nimiùm miſero langueſcat debilis ævo;
Nec validis poſſit patriæ ſuccurrere nervis.
  Haud tamen hîc ſileamus; ut auri ſacra cupido;
Immenſæ vel dotis Amor, noſtra optima paſſim
Conſilia, & pulchras ſoleat contemnere leges.
Nimirum immodico ſi quis patrimonia cenſus,
Et multis gravidam nummorum millibus arcam
Monſtret, & uxori promittat; protinus omnes
Hunc ambire ſibi generum, matréſque patréſque
Cernimus, & lepidas certatim offerre puellas
Conſpicuo Diti. quamvis huic viſcera rodens
Fœda lues, Nuptæ contagia dira minetur.
Quamvis vel tremulæ languentia membra ſenectæ,
Fœcundámque negent Venerem, thalamoſq; beatos,
Atque infelici moveant faſtidia ſponſæ.
O quantas lachrymas; ô quanta hic tædia lectus
Infauſtus feret! eximium marceſcere florem
Ætatis, turpéſque tori ſuccedere fructus,
Aut nullos, miſeranda nurus, noctéſque diéſque
Ingemet, & Veneris ludos horrebit iniquos.
Quinetiam amplexus potioris amœna libido
Si fortè invadet teneram (fœtentia nam quæ
Oſcula, & invalidum non execretur Amorem!)
Quot mœchis temerata domus ſordeſcet? alendos
Quot tibi turba procax dabit ô Curruca Puellos?

Hîc

Hîc equitem; hîc vernam; vicinum hîc exprimet Infans
Civem; aut bellacis frontémque oculósq; Tribuni.
Quæ tibi tot longis congesta pecunia crevit
Ærumnis; tibi quæ locupletes ordine longo
Transmisere Patres, pinguissima prædia, lævis
Numinibus, cedent alieno indébita nato.
  Nec tantùm hæc privata domus dispendia speret.
Ipsi etiam effœto nonnumquam robore Reges
Masculeo; aut veteris steriles ob semina morbi;
Infantes celsis in pulvinaribus ortos
Suscepere nothos. quondam data jura pudendo
Et sceleri, & natæ mœchi de sanguine proli:
Indignum quandoque caput diademate cinctum;
Sceptraque supposito, ô facinus! transmissa tyranno.
  Sic quoque divitiis quæcumque, aut dote beatâ
Insignis celebratur Anus, licèt aspera rugis
Ora gerat; lippis oculis, & dentibus atris
Horrida; clangosaque agitans præcordia tussi;
Hæc tamen insano si fortè libidinis œstro
Percita, connubiis inhiet serísque hymenæis;
Non deerit Juvenis, qui illam sectetur Amator,
Ingentésque affectet opes, nexúmque jugalem
Offerat, & vetulæ macilentum ad corpus anhelet.
Ast ubi se ad multi communia commoda census
Sentiet adscitum, paullatim tristia surgent
Tædia, & uxoris tetrum aspernabitur ignem:
Virginis, aut Nuptæ flagrabit amore coævæ,
Dum gemet in vacuo conjux deserta cubili.

Hinc

Hinc queruli erumpent fletus, iræque furentis
Zelotypæ, ſpretique atrox injuria lecti.
Hinc etiam hippomane affuſo, mixtá-ve rubetâ,
Incautum audebit fatis urgere maritum.
Unde ego communes coïtus, & neſcia pacti
Conjugia optarem induci (niſi ſancta vetaret
Relligio;) quippe ingenitis rationibus æquam
Eligeret ſaltem Venerem Natura; nec ægris
Miſceret ſana, aut morientia corpora vivis.
Uſque adeò ſimili gaudentes flore juventæ,
Et valida integris jactantes robora membris,
Congruit ante alios geniali incumbere curæ!
Nec tamen impubes Pueros crudáſq; Puellas
Junxeris. In vacuis nondum genitalibus humor
Turget, at ingenuâ diſtendit mole lacertos,
Creſcentémque Hominem partes diducit in omnes.
Has ideò leges, ſervandaque fœdera dudum
Impoſuit Themis, ut biſſenum impleverit annum
Fœmina, ſi Veneris dulci indulgere labori,
Et firmam cupit ex utero deponere prolem.
Namque ubi jam cœpit muliebri in corpore moles
Firmari, fervétque novo calor acrior æſtu;
Tunc ſupereſt, roſeóque uterum circum-alluit amne
Sanguis, in annonam fœtus & pabula Nati:
Maturóque ſimul turgentes tubere mammæ,
Inſpirant blandum laſcivi flamen amoris.
Sic queque dum maribus molli lanugine pubes
Induitur, ſolidiſque accedunt robora membris,

Fertilis

Fertilis exultat vigor; &, Junone ſecundâ,
Tunc licet uxoris blandos penetrare receſſus.
His ſanè ordinibus Mundi, & rationibus æquis
Conjugia aptantur; nec erit qui talia pulchræ
Fundamenta neget ſobolis, thalamíque beati.
Interea dum tam lepidâ verſamur in Arte,
Conjugibúſque damus leges; En Pulcher amandâ
Pubertate viget, validâ qui Gallica geſtat
Sceptra manu, æternóque Patrum diademate fulget
Chara Deûm ſoboles, cælo Lodoicus ab alto
Miſſus, ut innocuis moderetur legibus Orbem.
O qualis decor ore nitet! quàm Regia toto
Corpore Majeſtas, animúſque ad grandia ſurgens!
Hunc optant jam mille Deæ: Hunc ſpectabilis ardet
Nympha Tagi, Auſtriaci auguſto de ſanguine Ditis,
Jungendóſque novo nexu promittit Iberos.
Hunc Luſitanis etiam ſuſpirat ab oris
Regia Virgo gemens, Hiſpanæque æmula flammæ.
Hunc etiam Eridani Nymphæ, Rheníque bicornis
Depereunt, certántque ſacris incendere tedis.
Tu tamen has omnes (noſtræ ô ſpes maxima gentis)
Sedulus expendas, lectámque ad baſia jungas.
Scilicet haud ullam thalami regalis honore
Digneris, cujus non ipſa inſpexeris ora
Tu priùs, inſertámque alto ſub pectore mentem.
Quis ferat inſanum morem, quo, Numine cæco,
Excelſum Sponſa ad lectum non viſa vocatur,
Eligitúrque oculis alienis Regia Conjux?

Immo hoc in votis ſit primum, ut Pulchra jugali
Juncta tibi vinclo, & pulchro de ſanguine creta
Uxor adorandâ faciat te prole Parentem.
Ecquid enim Populorum animos, ſubjectaq; corda
Leniùs afficiat, Regúmque ad Numina flectat,
Quàm ſi formoſam decorent diademata frontem,
Pulchráque ſidereo majeſtas fulgeat ore?
Quid juvet antiquo Regnantum è ſtemmate Sponſam
Ducere, Junoném-ve ſuis adjungere ſceptris,
Si fuſcis obſcœna genis, & corpore fœdo,
Vel nullum penitus, vel turpem inſpiret amorem;
Unde etiam ad Regnum turpis ſe proferat hæres?
Non latet ut crebris temeretur Regia ſcortis,
Quum ruit in vetitam Venerem, famáq; ſiniſtrâ,
Regius uxorem nimiùm aſpernatur Adulter.
Sic ſæpe exoſæ pertæſus conjugis olim
Juppiter, humanum promiſcua ſtupra per Orbem
Intulit, & ſpuriis fœdavit ſidera Natis.
Eripe te his, Rex magne, probris; contentus amandâ
Conjuge, Regales formosâ prole Penates
Auge, & conſpicuos pueros in ſceptra repone.
Quin etiam (ſi tanta loqui per Numina nobis
Sacra licet) poſſes minùs altâ è ſtirpe paratum
Sumere conjugium; modò pulchrâ nobile formâ
Concordes gereret ſplendenti in corpore mores,
Unanimíque tuas leniret pectore curas.
Nimirum per Connubia, ingentéſque Hymenæos
Munimenta ſibi quærant, nutantia quorum

Sceptra labant, nec firma ſuis radicibus hærent.
Sic tener elatam palmes deſiderat ulmum.
Sed quibus invicto Populorum robore perſtat
Majeſtas, proprio Reges ſe pondere librant;
Vicini nec egent vano tutamine Regni.
Dum tamen auguſti decus ad ſublime cubilis,
Prudenti præſtans delectu quæritur uxor;
Me liceat cœptum, Phœbo aſpirante, laborem
Perſequi, & optandas ſponſis edicere leges.

CALLIPÆDIÆ

LIBER SECUNDUS.

ED jam legitimo ſociati fœdere Sponſi
Fœcundos ardent coïtus. jam læta, peracto
Officio, è cœnâ Agnatorum turba recedit.
Ipſe pater ſaturo turgens abdomine Bacchus,
Deſpicit effuſo redolentia pocula vino,
Inversâſque ſolo pateras. ſaltante choreâ,
Florentes annis pueros, agiléſque puellas
Laſſarunt criſpo modulantes pectine chordæ.
Jam citharâ inſignis licito præluſit Amori
Hedymeles; dulcéſque jocos & ſuavia cantans
Baſia, felicis promiſit pignora lecti.
Imò & veſanum pectus, moréſque ferocis
Palladis, & ſtolidæ deridens vota Dianæ,
Te ſolam, Cytherea, piis mortalibus æquam
Perſonuit: tua lætitiam ſtudia alma beatam
Præſtare, atque ipſi ſolatia blanda Tonanti.

Te, formose Pari, meritis evexit ad Astra
Laudibus, eximiæ quòd debita præmia formæ
Donasses Veneri, sævâ frendentibus irâ
Supremíque uxore Dei, innuptáque Minervâ.
Ast nimis insanum salibus tentare jocosis
Haud veritus Phœbum, infando quòd perditus æstu
Oebalium sterili puerum vexarit amore,
Excussóque caput quassarit amabile disco:
Te quoque, summe Pater, Phrygii quòd amore puelli
Correptus, tetro fervens indulseris igni,
Contempsit: nam sola canens quæ utrimq; resolvunt
Oscula, perversum Diris oneravit Amorem.
Morosi risere senes: risere verendæ
Matronæ, castæque nurus. Sed Vesper Amantes
Sollicitat, Veneríque sacro micat Aureus Astro.
Ergo abeas inamœne Pudor. Succedat amicâ
Lampade ridentes agitans Hymenæus Amores,
Atque maritalem jactans Saturnia tedam.
Vósque adeo, ô passæ genialia prœlia Matres,
Virgineam intactæ Zonam discingite Sponsæ,
Intrepidósque afflate animos. jam nuda mariti
Membra Cupidineam fervent intrare palæstram.
Congrediamur, ait; Paphióque terenda duello
Tempora ne perdat mora longior; invida cedat
Turba, nec optatam toties præcludat arenam.
Quid validos miscere toros; quid nostra vetatis
Brachia felici tandem se tradere luctæ?
Parce furens animi juvenis; compescere robur

Tantiſper, cæcúmque juvat frænare furorem.
Nimirum crudum ſi ad læta cubilia portas
Ventre cibum, incoctáque agitas genitalia cœnâ,
Heu tenue effundes ſemen; nec idonea pulchrum
Materies fundabit opus. ſiſte ergo per horas
Saltem aliquot; dum cocta ſatis, ſtomachóque ſubacta
Pabula, Nectareum ſpargant per viſcera ſuccum.
Dura quidem tibi lex, ſed pulchræ congrua proli.
   Quippe Sophos docuit Naturæ providus ordo,
Qui matutino concreſcunt tempore fœtus,
Pulchriùs effictam membris aſſumere formam;
Hoc ratio ipſa probat. Nam quum nox humida cœlo
Labitur, & dulcem ſpargit per membra ſoporem;
Tum calor è ſummis ſubit interiora, cibóque
Acriùs incumbit, nativáque munia complet.
Robore tum vegeto ventris præmanſa teruntur
Fruſtula, quæ ſpeciem lactentis adepta cremoris
In jecur irrepunt; rutilóque imbuta rubore,
Sanguineo totum perfundunt flumine corpus:
Unde & fœcundos latices genitalia ſugunt,
Queis fervore novo ſpumantia ſemina manant.
Namque inter-textis plexu centuplice venis;
Spiritibuſque iterum mixtis; concoctior humor
Evadit, vitaéque capax animíque futuri.
Intempeſta igitur prudens vitare memento
Baſia; ne ſtudio Veneris frangente calorem,
Naturæ turbetur opus; præcépſ-ve libido
Venturo lugenda ferat diſpendia nato.

Quis

Quis neſcit crudo diſtentum nectare quondam
Indulſiſſe Jovem Junoni; atque indè creatum
Vulcanum turpem, cœlique ex arce ruendum?
Hic adeo informis vultu, membríſque pudendus,
Ut nec eum mensâ Superi, Pállaſque petito
Sit dignata toro; fœdo ſed corpore ſpretum
Juſſerit ad calidum Veneris migrare cubile.
Hæc etiam omnimodis nullo diſcrimine jungi
Sueta viris, talem hunc faſtidit ſæpe maritum;
Connubiíque ſacras gaudens contemnere leges,
Sæpius innumeros admittit ad oſcula mœchos.
Nec ſatis eſt inſtantem operi, atque ingeſta coquentem
Præpropero coïtu non abduxiſſe calorem;
Eſt aliud quod noſſe juvet. *Tu reſpice ſolers,*
Quâ cœli facie, quo ſidere conjugis arctos
Amplexus ſubeas, fœcundáque baſia libes.
Non etenim tanti refert, quo lumine primos
Vagitus infans edat, maternáque rumpat
Vincula, & exiliens utero ſe prodat in auras;
Quanti, quo radio, quibus aſtris, ſemine utroque
Concepto, humana incipiat coaleſcere moles.
Scilicet hiſcenti qui fertilis humor in alvo
Conditur, & calidis fervens congreſſibus hæret,
Sidereos magis influxus, ſupremáque fata
Excipit, & valido cedit molliſſimus aſtro.
Sed quis tanta queat ſummi recludere mundi
Arcana, & pulchras fatorum evolvere leges?
Tu Dea quæ rutilis celſum caput inſeris Aſtris

Uranie;

Uranie; cui ſordet humus; cui ſidera tota
Se pandunt, rege cantantem cœleſtia Vatem.
In Pulchro labor eſt, & noſtram gloria Muſam
Pulchra manet, ſi divinas quas condimus Artes,
Numine felici inſpiras, atque ora reſolvis.
Nimirùm aurato quod fulget fornice cœlum;
Quaéque coruſcanti ſcintillant lumine flammæ
Ætheris, haud mera ſunt oculis ſpectacula noſtris:
Non ideo innumeras ſtellas inſperſit Olympo
Omnipotens, ut nos picturâ paſcat inani;
Altera condendi ratio fuit optima mundi.
Nónne vides ut diverſis ſurgentibus Aſtris,
Æſtúſque, pluviaéque, & agentes nubila venti,
Temperie variâ terras, Pontum, Aëra mutent?
Quis neget imbriferas Hyadas? quis Oriona nimbos
Cogentem? viden' ut ferventes Sirius agros
Urat, & irriguos ſitiens exſorbeat amnes?
Quid memorem ſummo coëuntes æthere ſummos
Fatorum auctores? Saturnum falce tremendum;
Sanguineúmq; Jovem; & ſpirantem prœlia Martem?
Horum ſi junctos rabidus Leo colliget ignes,
Heu quot ſubjectas perdent incendia gentes!
Funera quot truculenta dabit furialis Enyo!
Mutatis rerum vicibus ſubverſa fatiſcent
Imperia, atque novi venient ad ſceptra Tyranni.
Talia congreſſu ſimili coëuntia quondam
Sidera, Pompeï movere & Cæſaris iras;
Romáque Theſſalicos fœdavit ſanguine campos.

Et

Et (vatum niſi vana fides) quæ nunc quoque Gallos,
Hiſpanóſque fero committunt Marte ruentes,
Armatóſque adigunt in mutua vulnera Reges,
Hæc eadem ſunt fata Poli: nam ſidera mixtâ
Saturni, Jovis, & Martis, junxere malignos
Ignes, quà rutilus diſtendit brachia Chiron.
  Nec-non quæ tetrum diſpergit in inguina virus
Fœda lues, Veneríſque uſus corrumpit amœnos,
Iiſdem ſideribus junctis producta refertur.
Namque ferunt ipſo quo tempore turpis in orbem
Irrupit labes, contagiáque horrida fudit;
In Cancro, ſidus Martis coiiſſe furentis,
Et qui liventi Saturnus nigricat Aſtro.
Sed quid tantorum refero penetralia Divûm,
Summarúmque vices rerum, causáſque retexo?
Expediam pulchros quæ fingant ſidera natos;
Et quæ nos docuit pulcher Dictator Apollo.
  Antiquo fama eſt homines doluiſſe ſub ævo,
Et ſuperos quondam crebris tetigiſſe querelis:
Plurima quòd paſſim fœdis natalibus orta
Corpora, in humanam ferrent opprobria gentem.
Neſcio quo cœli vitio, quo ſemine pleni
Tunc uteri, illepidam fundebant undique prolem:
Tunc rarus decor ornabat ſponsóſque nurúſque.
  Ergo ut ſorditiem hanc ſummâ deſpexit ab arce
Cœlicolûm Princeps; Divos, Diváſque faventes
Conjugiis, rutilas acceríit ad ætheris ædes.
Advolat ante omnes pictis pavonibus auras

Pronuba

Pronuba Juno ſecans. ſequitur Cythereïa mater
Vecta Cupidineis vaſtum per inane columbis.
Accurris Lenææ Pater. Túque inclyta cultrix
Auricomæ ſegetis; (quis enim ſine numine veſtro
Fortiter uxori incumbat, Venerémque frequentet?)
Concilium magnum complet formoſus Apollo.
Conſedere Dei, atque Deæ. Tum Juppiter alto
Exorſus ſolio, paucis humana recenſet
Tædia; & infames turpi propagine terras.
Dúmq; hæc omnipotens expendit, opémque requirit;
Delius aſſurgens, poſtquam eſt data copia fandi,
Tali voce refert. Hominum malè providus uſus,
O Superi, & celſi damnanda inſcitia mundi,
Illepidos generant pueros, turpéſque puellas.
Atque ut cuncta meo de ſidere ſidera pendent,
Fas mihi ſit cœli pulchras exponere vires,
Nec vulgata loqui. Obliquo quà cingitur æther
Zodiaco, aſtrorum rutilantes cernitis ignes,
Claráque biſſenas referentia ſigna figuras;
Hinc oris fluit omne decus, pulchríque venuſtas
Corporis; hinc etiam vultus deformis origo.
Nam dum prolificâ fervent genitalia luctâ,
Si ſimul emerget fugientis corniger Helles
Vector, & ignito in cœlum ſe vellere tollet;
Quæ tunc concipiet, nil pulchri proferet uxor.
Oblongum pueri collum, nec idonea crura;
Incurvúmque caput, defixáque lumina terræ;
Duratæ cutis aſperitas, niveíque capilli,

Corporis immani moli jungentur ineptè.
Præcipuè ſi Saturni fax improba tetris
Inficiet radiis ortum, vel Martius ignis;
Quippe abigunt omnes ex omni parte lepores;
Hæc inviſa bonis infauſtáque Sidera natis.
  Nec magis arrident radiantia cornua Tauri;
Aut tranſverſa tuens Oculus violentius Aſtrum,
Pleïadúmque Chorus. Pulchro licèt ore ſuperbæ,
Pleïone genitæ, matris pulchra ora referrent,
Nil tamen efformant lepidum; niſi Cynthia noſtrâ
Luce micans, leni radio candentia fingat
Membra, creétque cutem blando lævore coruſcam.
De Tauro quid plura? ſatus, ſub Sidere bruto,
Oblongas infans nares, nimiúmque patentes;
Pinguia colla; oculos turpes, & lumine torvos;
Illepidam frontem; rufos per tempora crines;
Nigra ſupercilia, & magno de pectore raucam
Vocem habeat, fœdámque agreſti corpore molem.
  At Geminis decor omnis ineſt, formaéque venuſtas.
Hos Helenæ pulchros, concordia pectora, Fratres,
Et puro Ledæ prognatos ſanguine, cœlo
Donavit pater omnipotens; voluítque beatam
Innocuo ſemper nexu producere prolem.
Nec tantùm lenes oculos, ridentiáque ora,
Et niveum præſtant per lævia membra colorem;
Sed blandos animi mores, & lumen amœni
Ingenii, placidáſque artes, gratámque loquelam.
Scilicet his Majâ genitus dominatur in aſtris;

Facundáſque ferit vires ; queis gratia mentis,
Corporis ingenui molem comitatur honeſtam.
O quàm diſſimiles radios ex æquore ſurgens
Obſcœnus Cancer concepta in ſemina vibrat!
Hic ex immundis fœdè conflatus Aſellis,
Et turpes pandens Chelas, deformia confert
Membra; oculos parvos; tetros nullo ordine dentes;
Pinguis aqualiculi gibbum; graciléſque lacertos;
Atque humili toto contractam corpore molem.
Sed quæ detraxit Nemeææ claviger Heros
Terga feræ, urenti fulgentia in æthere flammâ;
Hæc flavos præbent crines, oculóſque feroces;
Pectora lata; artus longos; proceráque membra.
Ecquid enim humani, furialis bellua poſſit
Conferre, Argolicos quæ cùm diſperderet agros,
Herculis indomitâ meruit ſuccumbere clavâ?
Et quamvis ſolium rutilo hoc ſub ſidere dudum
Fata mihi dederint; fauſto vix lumine poſſim
Frangere naturam turpem, rabiémque Leonis.
Hunc ſequitur Virgo, nitidis ſpectabilis Aſtris,
Juſtitiæque Aſtræa tenax, quæ ferrea ſæcla,
Inſanúmque ſolum fugiens ſucceſſit Olympo.
Cernitis eximiam lucem quâ Spica coruſcat,
Æmula fax Jovis innocui; non *purior* ignis
Scintillat, radiiſque uteros melioribus implet.
Virginis ergo oriens ſidus, fœcunda fovebit
Semina, formoſo influxu; ſpeciéſque decoras,
Laudandóſque habitus, vultuſque inducet amandos.

Nec

Nec minùs oblectant orientis lumina Libræ.
Hîc, Charitum Regina, domum sedémque locasti,
Viribus hinc validis, facie pulcherrima fingis
Corpora, formosos pueros, lepidásque puellas.
Novi equidem hoc signo Saturni sidus iniquum
Exaltare suum robur; fuscúmque colorem
Per reliquos artus infesto lumine spargi.
Sed tua præcellit virtus Cytherea: tuóque
Munere, se niveâ profert albedine vultus.
At quis ferre queat quæ teter ab æquore surgens
Scorpius, illepidis deturpat membra figuris?
Ille venenatâ verrens magnum æthera caudâ
Pulchrum odit: parvos oculos, rufósque capillos
Ingenerat; magnósque pedes, oblongáque crura.
Has vires sortitur Orionis interfector
Sordidus, ac putri Telluris pulvere cretus.
Phillyrides verò Chiron, præceptor Achillis,
Quem Divûm pietas pulchro donavit Olympo,
Non ita deformat natos: Nam si exerit undis
Aut caput, aut humeros, aut tensæ spicula dextræ,
Conceptus beat, & formosis influit astris.
At si posterior caudâ fulgebit equinâ,
Non ita felici turgebunt semine matres.
Quis Capri hirsuti torpentia sidera nescit?
Hæc horrenda domus Saturni turpia quæque
Conferet, & natos vix ullâ ex parte beabit.
Hinc Phrygius puer exoriens, urnáque benignâ
Fertilis, ad pulchram disponet semina prolem.

Æquorei demum Piſces, quibus humor abundat
Frigidior; caſſaéque hærent in corpore vires;
Producent capita exigua, exiléſque lacertos;
Diſtortam formam, & parvæ compendia molis.
Quid loquar oppoſitis Errantia ſidera flammis,
Lucéque Quadratâ pulchrum corrumpere Olympum?
Quis neſcit Trini radii, & Sextilis amicos
Influxus? ſi præſertim tu Cœlicolûm Rex;
Túque Cypri Regina; aſtris fulgebitis æquis,
Proſperáque optatæ dabitis primordia proli.
Nec latet ad lepidam ſobolem conducere vernos
Amplexus; læto quo tempore parturit omnis
Natura, & radiis turget vitalibus Aër.
Sed calor æſtivus, quo fervet torrida bilis;
Multus & in tenues vaneſcit ſpiritus auras;
Effœtaéque fluunt vires; vix ſufficit almæ
Progenerandi operæ. Autumni vix tabida confert
Temperies: aut veſanæ inclementia Brumæ.
Ergo imprudentes homines, nimiúmque ſalaces,
Nec fauſtos ſatagunt radios, nec tempora læta
Eligere; ut pulchræ ſobolis fundamina ponant.
Aſſenſere omnes Superi; juſſúque Tonantis,
Sculpta hæc in croceâ divina effata papyro;
Quæ dudum in ſacri penetralibus abdita Pindi,
Nunc mihi ſidereæ panduntur munere Divæ
Uranies, noſtrâ cui nil jucundius arte.
Vos igitur, vos dulce patris cognoſcere nomen
Qui cupitis, pulchróſque in ſæcula fundere natos,

Con-

Conſpicite attenti, quo tempore, quá-ve ſub horâ
Quodlibet emergat Sidus; quo lumine tactum
Saturni, Jovis, aut Martis; quos Delius ignes
Torqueat in Venerem, Lunam, Atlantíſve nepotem,
Nec vos hoc ſtudium deterreat; omnia nam ſunt
Perſpicuis tabulis ſignata volumina cœli,
Atque in Ephemerides rectâ ratione relata,
Quæ legere haud pigeat. Sed & horis bis duodenis
Quotidie ætherei vertigo abſolvitur orbis,
Ut quocumque velis ſub Sidere baſia figas.

Nec ſatis eſt pulchræ quà cœlum congruit Arti
Noſcere, & ad Venerem magis aptum aſſumere tempus.
Sunt alia, ô Sponſi! vobis momenta tenenda.
Ne premite uxores (quidquid prurigo fatiget)
Dum fluit in latebras uteri, multáque pererrat
Menſtruus illuvie, reſarátq; cava oſcula ſanguis.
Si faciatis enim, cœnosâ uligine ſemen
Extinctum, forſan coïtu vaneſcet inani;
Nec dabit optatam turpis laſcivia prolem.
Non ſecus ac madidos ſi tritica ſparget in agros
Agricola imprudens; lætas haud cernet ariſtas;
Ruſtica nec flavas cumulabunt horrea meſſes.
Si tamen humentem qui ſtillat ſanguis in alvum
Non vetet impuro coëuntia ſemina nexu;
Quàm miſera emerget proles! Elephanticus infans
Naſcetur, fœdaéque feret contagia lepræ:
Quippe venenatâ, quâ ſordent menſtrua labe,
Hac etiam pueri radix vitiata laborat.

Ecquid

Ecquid enim fæce hac muliebri tetrius uſquam eſt?
Si cadet in vites effuſa ſaburra novellas;
Si teneras fruges, aut inſita germina tinget;
Omnia marceſcent ſubito quaſi fulgure tacta.
Si canis hanc fæcem ſitienti glutiet ore;
Hunc aget inſanum rabies exorta repentè.
Ergo hujus Veneris lutulentas ſpernite, Sponſi,
Illecebras, nitidíſque uteris inſpergite ſemen.
Vos etiam, ô lepidæ uxores! quæ grata virorum
Baſia, confuſis labiis, ulníſque fovetis;
Proh pudor! haud natibus nimium criſſantibus, almam
Perturbate operam: crebris ſubſultibus, omnis
Maſcula vis, utero vix connivente, fatiſcet;
Quáque ſubintrarat, refluet diſperditus humor.
Imò & fœcundâ ſi fortè hærebit in alvo,
Motibus immodicis excuſſum ſemen utrimque,
Invalidos fœtus divulſis partibus edet;
Nec veſtri optando gaudebunt robore nati.
Namque ut naturæ penetralia cæca recludam,
Solertéſque oculos ſubeat genitalis imago,
Hæc legite, atque uteri genuinam attendite formam.
Eſt locus in ſpatiis latitans abdominis imi,
Diſtinctus modicâ cavitate, pyrique figurâ;
Ductilis hunc membrana, rotundaéque inſtar alutæ
Efformat; quam vena duplex, arteria, nervus,
Sanguine ſpiritibúſque rigant è corpore toto.
Hunc uteri fundum vocitant; hunc linea recta
In dextrum lævúmque ſecat: Mas creditur alveo

In dextro; in lævâ coaleſcere fœmina cellâ.
Hàc via per ductum oblongum, quo penis amicè
Stringitur, & calidum ſemen jaculatur in antrum;
Collum uteri Phyſici dixere; huic intima cervix
Adnata, abſtruſos claudit mirâ arte receſſus;
Dum ruat in Venerem rigidâ tentigine fervens;
Et pulchram meditans valido molimine prolem,
Sponſus aret dulci naturæ vomere campum.
Quippe ad maſculeum ſemen ſe proripit hiſcens
Os uteri, ſuctúque cavam prolectat in alvum
Spumantem humorem, & muliebri ſemine miſcet.
Sic ergo in ſeſe cavitas uterina reducta
Subſidit, cogítque arctis amplexibus albam
Sementem, humani fœcunda exordia nati.
Qualia ab ingeſto perſentit gaudia ſucco
Ventriculus, quem dira fames divellit inanem;
Talia concipientem uterum ſolatia replent.
Unde agiles nimiùm, motantéſque inguina coxæ,
Delicias omnes, effusáque ſemina perdunt.
  Nec mihi diſpliceat quorumdam hîc vota Parentum
Ritè ſecundare, & gratam præſcribere normam
Quâ generare mares valeant; nam maſcula proles,
Stemmata, magnorúmque decus ſuſtentat Avorum.
Nec deſunt qui fœmineam ſermone maligno
Dedecorent ſobolem: pravo quaſi devia lapſu,
Fruſtratâque operâ, Natura invita puellas
Gignat, & in terras effundat amabile monſtrum.
Sed ſtolidum errorem melior ſententia vicit,

Et blandum merito ſexum donavit honore.
Nos tamen intereà maribus præcepta ferendis
Scribamus; dudum ut vigeant ingentia Regum
Nomina, Patritiíque altâ de gente nepotes.
  Inprimis vegetos, vivóque calore micantes
Exultare mares, rectâ ratione periti
Agnovere Sophi. Suadent hoc firma virorum
Robora, maſculeòque acres ſub pectore vires;
Impavidíque animi vigor; & civilibus aptum
Ingenium; & longo mens indefeſſa labore.
Ergo ut maſculeam certo conamine prolem
Conjugia inſtaurent; calido ſibi ſanguine venas
Impleri, appoſitâ victus ratione laborent.
Ecquis enim in vaſis ſemen genitale ſubactum
Sanguineo ex humore neget, quùm plurimus album
Spiritus inducat, ſpumâ candente, colorem?
Unde dapes calido humentíque per intima ſucco
Confertas juvet ingerere; ex his viſcera ut almos
Continuò eliciant ad maſcula ſemina rores.
Quin etiam aëreis turgere alimenta neceſſe eſt
Spiritibus, dulcíque uteros gaudere vapore,
Si tibi mens ſtabiles maribus firmare Penates.
  Hîc tales numerare cibos me recta docendi
Lex adigat, niſi fœcundis hos prodiga paſſim
Natura uberibus, dextráque effundat apertâ
Sufficiat geniale ad opus celebrare Lyæi
Munera lætitiámque Dei: Nam vitis amicos,
Maſculeam ad prolem, præbet jucunda liquores;

Præcipuè quæ Nectareis Burgunda racemis
Luxuriat; vel quæ Campanis exultat in oris;
Aïſióſque hilarat pretioſo palmite colles.
  Vos ideo, ô lepidæ uxores queis maſcula cordi
Progenies, modici rutilantia pocula Bacchi
Ne pudeat miſcere cibis; lætíſque maritis,
Concordi, optatam ad ſobolem, vos jungere victu.
Quin & temperiem vobis Natura tepentem
Indidit humentéſque uteros, quos fervor Iacchi
Exacuat, maribúſque aptam contemperet alvum.
Nec tamen immodico vos indulgere juvabit
Lenæo; nimiis vini ſtagnantia rivis
Viſcera, nativum minuunt veſana calorem,
Nec dare ſufficiunt maribus primordia firmis.
Nonne mero Liber nimio prolutus, amicam
Dum ſtrinxit Venerem, temulentáque baſia fixit,
Obſcœnam genuit crudo de ſemine natam,
Nodoſis pedibus, pallentíſque ore Podagram?
Uſque adeo moderata regat Prudentia potus.
  Nec tantùm Patrem Bromium; ſed & oſcula Matris
Idaliæ, modico ore petant, quos maſculus Hæres
Tangit, & ingenui cognomen nobile Nati.
Nimirùm amplexus crebri nativa caloris
Munia corrumpunt; aqueóque ſeroſa liquore
Semina, fœmineæ reddunt accommoda Proli.
Ergo ubi rara Venus ſubigendis tempora ſuccis
Æqua dedit; licuitque penum cumulare calentem
Prolifici humoris, mox ſidera maſcula læti

Vir muliérque notent; calidis coeántque ſub Aſtris:
Qualia ſunt Aries; Gemini; fulvíque Leonis
Sidus; & Æthereæ rutilantia lumina Libræ;
Chironíſque micans fulgor; radiantis & Urnæ.
Errantes etiam ſtellas, cœleſtis Alumni
Vranies, aptas maribus novere creandis,
Saturnum, calidúmque Jovem, Martémque ferocem:
Téque ô jucundæ lucis dator Auree Phœbe,
Quo cuncta expanſo ſpirant viventia mundo.
Unde ubi maſculeo in ſigno fulgebit Eous
Juppiter; aut rutilo fœcundus lumine Titan;
Exercete operam dulcem, Cypriúmque laborem.
Matutina ſolent etiam producere gratos
Baſia læta mares: longâ nam cocta quiete
Semina, robuſtis ponunt fundamina natis.
Nec ſatis eſt utero calido excepiſſe feracem
Sementem; Eſt aliud ſoboles quo maſcula ſurgat.
Seminei ſimul ut rores ab utroque Parente
Decidui, in blandos uteri ſubiere receſſus;
Protinus in dextrum latus inclinata recumbat
Alma uxor: dextro ſedenim concepta ſub Alveo
Semina, maſculeam formabunt fervida prolem.
Quis neſcit lævis dextras præcellere partes,
Confertóque vigens corpus refovere calore,
Unde Mares perhibent dextris de partibus ortos?
Imò & Naturam quos Arte juvare parentem
Cura tenet, ſtricto lævum conſtringere nodo
Teſticulum ſatagunt; dextro ut de flumine totum

Semen

Semen eat, nec firmo operi fons lævus inundet.
Sic ubi robuſtos operoſa ad aratra juvencos,
Atque aptanda jugo colla optavere Bubulci;
Florentes annis Tauros, lævíſque revinctos
Teſtibus, in pulchras incendunt ritè juvencas.
Tanta mares paſſim gignendi cura fatigat!
Quid pronum hîc laudare viri, uxoríſq; ſupinum
Concubitum juvet? horrendas quid pandere cauſas
Informis molæ? quid monſtra? quid Hermaphroditos
Omnia jam vulgata? ſed & mihi caſta Camœna
Ora verecundo monſtrans ſuffuſa pudore,
Obſtrepit, & leviter vulſas admurmurat aures.
Laſcivum calamum ſiſte, inquit; honeſtáque verba
Ingenuam condant caſtis ſermonibus Artem.
Feſcennina pudent Muſas, & cœlibe vate
Digna parum, Paphiis ſunt admiſcenda choræis.
Obſequor; & Cypriæ reticens myſteria tedæ
Jam coaleſcentes accingar dicere fœtus.

CALLIPÆDIÆ

LIBER TERTIUS.

ERGO ubi conceptus certiſſima ſigna recentis
Elucent, ut qui dulcis genitalia tentat
Horror; & admiſſum ſemen teſtata voluptas;
Oſque uteri penitus clauſum; menſéſque retenti;
Hincque redundanti turgentes ſanguine mammæ.
Protinus ut pulchri concreſcant membra puelli
Curam adhibete Nurus. Prægnantum incuria germen
Corrumpit plerumque, obtortáque corpora reddit.
Sed quia ſe noſtræ cœpit jam prodere menti
Natura, & lepidos placuit penetrare receſſus;
Dicamus, quî fœta uxor ſe tempore primo
Conceptus geret, ut pulchra incrementa capeſſant,
Qui bene commixto coaleſcunt ſemine fœtus.
  Vos modò, Pierides, caſtiſſima Numina Muſæ,
Parcite, ſi Veneris repetitum pagina nomen
Crebra ſonet, veſtráſque iterùm perducat ad aures.
Ampliùs huic nullam laudem dabo; peſtis acerba

Præg-

Prægnantum Venus eſt, pulchrumq; opus improba fœdat.
Namque Cupidineo mulier ſi pruriet œſtro,
Conceptúmque novo turbabit ſemine ſemen;
Fortè ſuper-fœtans, conniventíſque recluſo
Ore uteri, malè concretam ſuper-ingeret offam.
Aut motis, coïtu nimio, haud impune, pudendis,
Vix-cœptum crudo fœtum deponet abortu.
Ceu quum Vere novo, Ceraſuntis fertilis arbos
Parturiit flores, rubri primordia fructus;
Pulchráque Virgineis promiſit fercula menſis:
Hujus ſi teneros agreſtis dextera ramos
Concutiet motu nocuo; ſpem diruet omnem
Æſtivæ Pomonæ, & primula munera perdet.
Concubitus igitur crebros quos fœta frequentat,
Quis non damnabit? quum nec laſciva capella,
Obſcœnaéque lupæ ſubeant hircóſque, lupóſque,
Dum gravidos geſtant accepto ſemine ventres?
Sed locus hic, cœptíque operis ſubjecta requirat
Materies, ut prægnanti quis victus alendæ
Sit melior, pulchraéque canam præcepta diætæ.
At quoniam docti hæc paſſim ſcripſere medentes,
Nunc mihi præcipuum labor eſt attingere Punctum.
Ut primùm humanâ commixtum ebullit in alvo,
Æternóque animo fundat pulchra atria ſemen;
Tu ſatage, ô Prægnans, ne triſtibus anxia curis,
Atra melancholicæ offundas phantaſmata menti:
Nec turpes oculis facies, aut ſordida monſtra
Objicias; ſimulacra tibi obverſentur ubique

Formosa, & lætos semper recreantia visus.
Namque ubi fervet opus Naturæ, spiritus alto
De cerebro affusus, calidâ se miscet in alvo
Prolifico humori, partésque hunc versat in omnes;
Quásque gerit species invicto robore cudit;
Unde novam sequitur subjecta potentia legem,
Formatríxque typo nonnunquam cedit iniquo.
Sic ubi, triticeâ in mactrâ, diluta tepenti
Flumine, fermentóque acri prægnantia turgent
Farra, tumétque calens ferventis massa farinæ:
Si manus adveniat pistoris, crustula fingit
Omnimoda, & libi genus omne, omnísque figuræ.
Sic quoque femineam versant phantasmata molem.
Nec solùm hæc sero sunt observata sub ævo;
Aut veteres latuere Sophos. Nam quis tua nescit
Semiferis horrenda toris natalia Chiron?
Oceani proles pulcherrima Phillyra quondam
Saturni pectus rapido inflammarat amore;
Utque senex tantæ impatiens incendia flammæ
Ferre diu haud poterat; teneræ insidiatur, amantis
More Dei; & lepidæ molitur stupra puellæ.
Fortè in natali ludebat littore Nympha
Nereïdum comitata choro; quum falcifer ardens
Hanc rapit, & nemorum latebrosa in devia ducit.
O quantos gemitus! quanta ô suspiria fundit
Phillyra, dum raptum sibi virginitatis honorem
Sentit, & hirsuti fœtentia basia Divi!
Hanc mater Cybele cœlo exaudivit ab alto,

Laſcivúmque olidi ſcelus indignata mariti,
In medium irrumpit; violatáque fœdera lecti
Ulta, voluptates & adultera gaudia turbat.
Hanc adventantem ut vidit Saturnus, equinâ
Ocyus indutus ſpecie, ſe ſubripit iræ
Zelopytæ uxoris, ſylváque reconditur atrâ;
Dum gemit arboreâ deſerta puella ſub umbrâ
Virgineum florem excuſſum, labémque pudoris.
Nec tamen interea ſenis inſinuata ſalacis
Semina, pulchrum uterum formosâ prole bearunt:
Sed poſtquam noni accedunt faſtidia menſis;
Maturúmque uterus geſtit deponere fœtum;
(Horreſco referens) caudâ ſe prodit equinâ
Semiferus, dorsóque & cruribus hiſpidus infans.
Quis memorare queat quos pulchra puerpera fletus
Fudit, inhumani partus opprobria lugens?
Vos, ô cærulei mitiſſima Numina ponti
Nereïdes, querulæ miſeratæ damna Sororis,
Dicite, quæ veſtros lacrymarum copia fluctus
Turbavit? quo planctu imæ gemuere cavernæ?
Me-ne (ait) immeritam ſtupro violavit iniquo
Antiquus Divûm Pater, ut mea viſcera fundant
Prodigia obſcœnæ prolis, monſtrúmque pudendum!
Quin potiùs Lucina tuo exanimata furore
Occubui, & dirus properavit funera partus!
Non adeo inviſum Superis caput, Aſtra malignis
Obruerent radiis, pejoráque fata pararent.
Dixit, & immodicis animíque & corporis ægræ

Torminibus, mediis languens vox faucibus hæſit;
Et gelidis maduere udi ſudoribus artus.
Hanc ubi deficientem animo, pia turba Sororum
Cernit, opem medicam ſubitò parat; atque liquore
Cardiaco, actutum dilutam porrigit Ambram,
Quam Pater Oceanus divino promit ab alveo
Ut fugientem animam recreato in pectore ſiſtat.
Utque novas ſenſit vires, lucémque reductam
Nympha gemens; cœpit mœſtas iterare querelas;
Tartareáſque domos, Stygiámque optare paludem:
Dum levis obrepit ſomnus, qui feſſa benignâ
Membra levat requie, & cerebro phantaſmata læta
Obtendens, variâ demulcet imagine mentem.
Tunc ſe ſopitæ Nymphæ dedit altera Nympha
Conſpicuam, variis rerum celeberrima formis,
Phantaſia, inſtabilis vultu; nunc mole puſilla;
Nunc ingens; nunc ſplendenti candore coruſca;
Nunc atris obſcura genis: exinde colore
Diverſo exultans, diverſíſque inde figuris.
Hanc rerum innumeræ ſpecies; hanc ordine nullo
Circumſtant, ſimulacra modis volitantia miris.
Sed lepido tandem ore nitens, hac voce jacentem
Aggreditur, ſomníque leves intercipit uſus.
Parce genas lacerare, tui cauſa ipſa doloris
Phillyra; quæ crebrâ Saturnum mente revolvens
Acris equi formâ indutum; hinnitúque ferocem;
Hoc corrupiſti fœdo phantaſmate prolem.
Namque ego, quæ ſpecies humanis mentibus omnes
Offero,

Offero, & internum moveo per ſingula ſenſum;
Te quoties vidi recolentem hirſuta ferini
Membra Dei: quum te ſtupratam liquit opaco
In nemore, uxoríſque procacia jurgia fugit.
Hæc fera quadrupedis ſpecies, hæc turpis imago
Uſque tuo obverſans animo, calidíſque recepta
Spiritibus, pulchrúmque uteri bacchata per antrum,
Humano dorſum capiti conjunxit equinum.
At tibi prægnanti ſi mens non læva fuiſſet;
Nec me tam fœdam toties tibi pingere formam
Juſſiſſes, tua divino de ſemine proles
Incorrupta foret, nec turpi mixta figurâ.
Ut tamen ægroto quædam ſolatia cordi
Ferre queam, triſtémque animi ſedare dolorem;
Accipe Phillyridem quæ ſors manet optima natum.
(Credere nec mihi te pigeat, nam conſcia fati
Sæpe fui, nec ſemper inania ſomnia fingo.)
Ille tuo exiliens utero qui prodiit infans,
Quum pueri & juvenis crudos ſuperaverit annos;
Maturúmque virum prudens effecerit ætas;
Nil ſapiet vulgare; animo ſuper æthera vectus
Omnia pervadet magni penetralia mundi:
Abdita non illum Naturæ arcana latebunt:
Herbarum vires, rapidíque volumina cœli
Callebit; nec mentis opus ſtudiúmque ſagacis
Ingenii, imminuent villoſi tergora dorſi.
Ipſa quoque æterno Nerei de ſemine creta.
Pulchra Thetis, natum ipſa tuo concedet alendum

F Chironi,

Chironi, ſobolíque tuæ ſubmittet Achillem.
Hæc fata, in tenues evanuit ocyus auras
Phantaſia, & vigilem fugiunt phantaſmata Nympham.
Hoc ſomno erectas vires & gaudia ſentit
Phillyra, veſanáſque levant inſomnia curas:
Quæ dum mente agitat, verſátque examine crebro,
Reddita lux oculis tandem, & ſolatia cordi.
Sed quoniam tam ſæva tulit ſibi tædia fœdi
Objecti ſpecies; poſthac nec grandia Cete;
Nec turpes magno nantes in gurgite Phocas;
Cæruleos nec Delphinas; nec te quoque, Protheu,
Cernere dignata eſt; nec vos Tritonia Proles:
Aſſiduis ſed Nereidum permixta choreis,
Nil niſi formoſos reſpexit provida vultus.
Vos ergo, ô gravidæ! ſi mens eſt edere natos
Corporis egregii, ſolertem impendite curam,
Ut ſemper ſubeant oculos pulchra omnia veſtros.
Si puer in votis lepidus; formoſus Apollo
Formosâ veſtros delectet imagine viſus:
Aut qui infelicem Corydona urebat Alexis.
Si magis arridet præſtanti fœmina formâ;
Conſpicite aut Venerem, qualem Titianus amœnâ
Depinxit tabulâ: aut Danaën pulchro ore nitentem,
Dum pluvio hanc implet Genialis Juppiter auro.
Si tamen & noſtri decus haud ignobile ſæcli
Suſpicere eſt animus; pulchræ obverſetur imago
Phyllidis, in noſtros qualis fuit obvia ſenſus,
Dum nos veſano quondam torrebat Amore.

O quàm conſpicuâ fulgebat mira juventâ!
Quæ roſeo ore magis? niveâ quæ fronte puella
Candidior? quæ grata magis ſe corpore toto
Exhibuit moles? & amandos fuſa per artus
Blanda Charis, ſpiránſq; omnis per membra Cupido?
Verùm ô humanæ nimia inconſtantia ſortis!
Floridus hic periiſſe decor jam cœpit, & ævi
Conditio infelix lapſos deſiderat annos:
Jam rugæ ſubeunt: jam dens obſcurus hiulco
Ore patet, raróque albeſcens area crine.
Atque adeo noſtras quæ quondam flamma medullas
Paſcebat, nunc extincto fervore quieſcit.
Nunc ſævos Phyllis mutata trucidat Amores;
Et quæ pulchra malum dederat, dat fœda medelam.
Hanc ideo ut diverſam hodie ſe monſtrat ab illâ
Quæ fuit, effugite ô fœtæ; ne turpis inurat
Effigies, turpem concepto in ſemine formam.
   Nec me hîc prætereat Chariclææ candidus ortus,
Et nivea Æthiopi facies contraria matri.
Nam dum admiſſium utero ſemen Perſina fovebat,
Andromedes tabulam candenti fronte decoram
Acriùs inſpectans, ſimulacra albentia traxit:
Unde à maternâ nigredine degener orta
Filia, quot caſus, terrâ jactata marique;
Quot ſubiit ſævæ repetita pericula mortis!
Donec nudorum antiſtes tunc fortè Sophorum
Siſimithres, miſeræ recluſit fata puellæ,
Atque albi cauſam vultus detexit Hydaſpi.

Sed quoniam, ô calidæ Meroës venerande Sacerdos!
Quæ ſimulacra refers patrium mutaſſe colorem
Virginis, haud aperis quo robore prædita, tanto
Suffecere operi; liceat mihi mente ſagaci
Quærere, quo Natura modo hæc miracula præſtet.
  Nec mihi ſufficiant Stagiritæ dogmata, vanâ
Decantata ſcholâ, majoríſque indiga lucis.
Aſt hortis, Epicure, tuis, unde abdita rerum
Principia educam, fas ſit ſuccedere, noſtro
GASSENDO monſtrante viam, quo doctior alter
Nec melior quiſquam, Naturæ arcana latentis
Eruere, & cæcas potis eſt reſerare latebras.
  In primis magno in mundo aſpectabile quidquid,
Oppoſitóſque ferit ſenſus, corpuſcula quædam,
Subtiles tanquam exuvias, hinc inde fluore
Continuo, circumfuſas diſpergit in auras:
Atque hæc cunctarum rerum ſimulacra vocantur:
Quæ ſimul impigris pennis, motúque volucri
Prædita, vel minimos gaudent penetrare meatus,
Implicitiſque atomis ſenſoria quæque pererrant.
Né-ve hîc, aſſiduis credas effluxibus, ipſam
Corporei objecti molem debere minorem
Agnoſci demùm, magnáque ex parte fluentem.
Namque hæ pertenues cùm deripiuntur abundè
Bracteolæ; ſubeunt aliæ, levitérque ſubintrant;
Unde novo acceſſu cita compenſatio fiat.
Imò has conciſas adeo exiléſque putabis
Effigies rerum, ut quæ defluxere per annos

Centenos,

Centenos, ſimul aggeſtæ vix lumina tangant;
Nec poſſint vel araneoli contexere ſtamen.
Nec magis ipſarum motum inficiere volucrem:
Namque leves Solis radios, fluxúmque perennem
Lucis, & ætherei prævertunt ſidera mundi;
Uſque adeo rapidis alis ſimulacra feruntur!

Ipſa quidem è rebus quæ ſunt derepta venuſtis,
Leniter afficiunt oculos, ſenſúmque titillant,
Quippe ſuo lævore placent; globulíſque rotundè
Contextis, pupillam aditu ſolantur amico,
Irrepúntque poris quibus intertexta pateſcit.
Mox animæ ipſius ſubſtantia convenienti
Idolo exultans, calidi penetralia cordis
Lætitiâ ſuavi diſtendit; & ipſa refundens
Jucunda ſimulacræ rei, per mollia ſpargit
Viſcera, maternâque agitat glomerata ſub alvo:
Queis dum formatrix concepto in ſemine fervens
Afficitur Natura, novâ mox concita normâ,
Pulchrum texit opus, pulchræque ad imaginis inſtar.

Ad ſi de turpi erumpent idola figurâ,
Aſperitate ferâ fodient, oculóſque, animúmque:
Et, quaſi ſpicululis infeſto ſtamine junctis,
Invadent triſtes ſenſus, mentémque laceſſent.
Unde atrox odium mox ſurget, & anxius horror,
Quo contracta gement præcordia, fœdáque trudent
In latebras uteri, fœda ſimulacra figura.
Tunc ideo teneræ prolis qui membra Prometheus
Finget, ad obſcœnam ſpeciem ſua diriget orſa,

Infamique typo turpis ſignabitur infans.
Nec ſtupeas incluſum utero, matre ocyus ipsâ,
Mutari facilem vari ad ſignacula fœtum.
Nimirum ut mollis qui pendet ab arbore fructus,
Grandinibus diris, & ſævi flatibus Euri
Obſiſtit leviùs, gravioráque damna capeſſit,
Quàm qui lignoſo dureſcit robore caudex.
Sic uteri appendix fœtus, liquentia membra
Sortitur, minimis etiam magis obvia noxis.
Ergo per integrum geſtandi tempus, imago
Mente vigens, animæ formantis dirigit almam
Sæpe operam, lepidæque evadit regula formæ.
Viſcera prima quidem, & totius ſtamina molis
Corporeæ, Natura inſternit tempore primo.
Dein reliquos artus affuſo ſanguine fingit;
Carneáque adjunctis infercit membra lacertis;
Extenditque cutem, frontémque exornat & ora.
Unde nihil volvas animo; nil lumine fixo
Inſpectes, quod fortè notis deturpet iniquis
Pulchrum opus, & recto Naturam è tramite flectat.
Nec ſatis eſt animum lepidis mulcere figuris.
Corporis immodicos motus, crebráſque choræas
Vitet fœta uxor; præſertim tempore primo
Conceptus; necnon ubi matureſcere fœtum
Poſtremi oſtendunt menſes, partúmque minantur.
Quippe ligaminibus teneris, per tempus utrumque
Conniventi utero fœtus ſuſpenſus adhæret;
Unde abigat crudum, torto vel corpore turpem

Sæva

Sæva parens; rapidis ſi vibret ſaltibus artus,
Concutiátque lævi membra exilientia plantâ,
Utque, ſeni Coo, violento exercita ſaltu
Pſaltria, concretæ geniture exordia prima
Prodidit; & cœptæ corrupit ſtamina prolis:
Sic etiam octavo quæ Bacchanalia ſaltat
Menſe nurus, grandis diſrumpit vincula fœtus
Præproperè; & fuſo exundantis ſanguinis amne,
Difficili partu, pœnas pro crimine pendit.
Ergo quis inſanis celebrantes Orgia ludis
Prægnantes ferat? &, ſtreperâ invitante palæſtrâ,
Alterno implicitas per mutua brachia nexu?
Quum tamen hîc ſolitis vos interdico choræis
O gravidæ! haud me ideo nimiam laudare quietem
Credatis; nec vos teneat contrarius error.
In cunctis ſervare modum ratio optima ſuadet.
Nec fœtam lento juvet indulgere veterno;
Ducere vel reſidem male-ſana per otia vitam.
Deſidiâ humorum denſam cumulante ſaburram
Nativus calor obruitur; nec ſe Enthea virtus
Formatrix, recto fœtus lineamine poſſit
Exerere, & pulchras membrorum effingere formas.
Sed gravidas modicus recreat labor; atque latentis
Dum ſenſim reſerat ſpiracula cæca caloris,
Expurgat craſsâ oppreſſas fuligine partes;
Unde infans, uteri tenebroſo carcere clauſus,
Tranſpiret meliùs; vegeto & ſe robore firmet;
Quo novus immenſum civis prorumpat in orbem.

Quæ

Quæ tamen hîc exercitia, aut quod noſtra laboris
Ars genus edoceat prægnantem? an vecta patenti
Curriculo, aut placidis læta ad viridaria bigis
Leni corda levet motu, atque exerceat artus?
Præcipuè umbroſis ulmorum ubi ſemita frondet
Ordinibus, virides quà lambit Sequana ripas,
Pariſiúmque ſolum vitreïs interfluit undis?
O quantà exultans percellunt gaudia pectus
Dum ſeſe innumeris volitantes axibus addunt
In ſpatia, & crebris remeant loca conſita gyris
Intonſi juvenes, pulchráque ætate puellæ!
Hic curru aurato, rapidíſque invectus Ephebus
Gaudet equis: flavo per eburnea colla capillo
Conſpicuus, chlamydem clavis auróque micantem
Ventilat, & varias radianti vertice plumas,
Eximius rutilo quas pileus explicat orbe.
Parte aliâ, fronte albenti, lepidíſque comarum
Cincinnis, tremulis oculis, ſtrictíſque mamillis
Præterit innuptâ Virgo ſpectanda juventâ,
Hinc atq; inde patens. Hanc pronus Amator adorat.
Illa ſalutantem blandis reſalutat ocellis;
Et gratum nutu grato ſolatur Amantem.
Hæc ſanè jucunda hilarent ſpectacula noſtram
Prægnantem, dulcíque agitent præcordia ſenſu.
Aſt ubi, finitis excurſibus, appetit omnis
Rheda domum, fervétque rotis creberrimus axis;
Tunc rapido in patulam celer irruit impete portam
Auriga: hic laxis alium premit acer habenis:

Alter

Alter & effuſo certat prævertere curſu;
Hinc fragor; hinc, volucrum radiis perſæpe rotarum
Effractis, aperit reſupino crure Puella
Quas ſinus abſcondit caſto velamine partes.
Quódque eheu vidiſſe piget! dejecta cruento
Nonnunquam caſu, mollis virguncula, læſam
Ingemit, aut frontem, aut oculos, maláſq; rubentes.
Hæc ideo vitet curſus certamina Prægnans;
Et tardo cedens greſſu Portam ultima claudat.
Namque & colliſæ quamvis innoxia rhedæ
Sors faveat; tamen & gravidam metus ipſe cadendi
Conturbans, diro forſan vexabit abortu.
Quippe coït gelidâ preſſus formidine ſanguis
Confertim; cordíſque cavos uterique receſſus
Obruit affluxu ſubito, jugulátque calorem.
Unde ego maluerim crebro reſonantia curru
Vitari ſpatia; ut cultos ſecedat in hortos,
Et pedibus ſpatiata ſuis per amœna vireta,
Hauriat optandas Zephyris mulcentibus auras,
Quæ facere eximiâ cupiet ſe prole Parentem.
Quum verò hiberni penetralia frigora Soles
Inducent, triſti glacie, caniſque pruinis;
Arboribúſque comas vellent, & gramina campis;
Quò tandem te fœta geres? An clauſa tepenti
Sub thalamo, Boream falles brumamque rigentem,
Nec te uſquam gelidi premet inclementia cœli?
Atria operta quidem, ventíſque impervia multùm
Tecta probem, quibus immites traducere menſes,

Et validum poſſis felix educere fœtum.
Sed quoniam modico nonnunquam Aquilone ſerena
Ridet hyems, nitidáſque brevis ſol exhibet horas;
Has læta impendas civiliter in viſendis
Matronis nuribúſque, tibi quas proxima jungunt
Compita, confiníque placens vicinia tecto.
Hîc dulces miſcere jocos; hîc ſeria ludis
Diluere, & tumidi liceat faſtidia ventris.
  Quódque piæ dudum tibi præcepiſſe fidelis
Debueram. In primis ſummum venerare Parentem;
Qui te fœcundo vivum de ſemine fœtum
Concepiſſe dedit, partúſque ad tempora ſervat.
Hujus adi ſacra templa frequens; ſempérq; colendas
Muneribus cumula, ſanctis & honoribus Aras:
Ut demum fauſto proles tua Numine fuſa,
Tranſigat inocuum laudandis moribus ævum;
Et mentem patrio cœleſtem reddat Olympo.
  Atque has à primo conceptus momine leges
Obſerves; donec, valido conamine, fœtus
Erumpens utero, materna repagula pulſet.
  Imò & maturi quum jam jam tempora partus
Inſtabunt; lucíſque Puer majoris egenus
Geſtiet æthereas tandem ſe prodere in auras;
Tunc quoque provideas ne proruat impete pravo,
Difficilique ortu corpus diſtorqueat infans.
Cerea, ſi neſcis, hoc tempore, membra miſelli
In quamcumque (nefas!) formam ducuntur ineptè;
Et ſæpe illepidam ſortitur Agrippa figuram.

Atque ideo extentis pedibus si prodeat; aut si
Hanc illám-ve manum muliebria ad ostia tendat;
Vel clune obverso natales tentet acerbos;
Mox fida obstetrix, habilis molimine dextræ,
Corrigat errantem motum, in meliúsque reducat:
Dum capite educto primùm, reliquóque sequente
Corpore, se facili promat conamine Natus.
Unicus hic etenim cunctis nascentibus aptus
Est modus; ut primo in cœlum se vertice prodant.
Nec satis est egressu agili emersisse venustum
Infantem; ni legitimi nova pignora lecti,
Appositís-ve tener cunis foveatur alumnus.
Præcipuè caveas ne duro fascia gyro
Mollia membra premat; né-ve ipso à limine vitæ
Inducat tortam Nutrix improvida formam.
Nónne incomposito quæ sæpe volumine cingunt
Vincula stricta latus Pueri, costásque tenellas,
Gibbosum faciunt deformi tubere dorsum;
Elatásque humeris alas surgentibus addunt?
Quin etiam multi vexant puerilia morbi
Corpora, queis lenem properes adhibere medelam;
Si cupis innatum prolis servare decorem.
Imprimis quæ materni exanthemata gignit
Sanguinis illuvies; papulásque inhonesta minantes
Ulcera, sollerti Pæan medicabitur arte.
Ridentes ne fortè oculos, nasúmque, genásque,
Lævorémque cutis corrumpat fœda cicatrix.
Heu! quot Virgineos immani strage lepores

Perdidit hæc immunda lues! quot lilia fronti
Chloridis eripuit, teneróſque occidit amores!
Ipſa Deæ quondam ſimilis Galatæa, priuſquam
Sordida ſenſiſſet tetræ contagia labis,
Nunc tanti morbi feritate, cavata genarum
Marmora, & acre malum luget ſtillantis ocelli.
Ipſe quoque innumeræ quem deperiere puellæ,
Deliciæque ſui ſexus formoſus Amyntas;
Poſtquam dira luis fœdarunt ſtigmata vultum;
A cunctâ paſſim jam faſtiditur Amante.
Quum tamen hæc ad Pæonios pia cura Nepotes
Spectet, & exilis ſuperet molimina Vatis,
Haud ego ſuſtineam tanto ſuccurrere morbo.
Præterea noſtræ quis cœpta audacia Muſæ
Ferre queat; ſi quæ docto modulamine, Magne
SAMMARTHANE, tuâ legimus cantata Camœnâ,
Hæc eadem illepido vanus clangore recantem?
Vos potiùs teneræ ætatis pernoſcere peſtes
Quos juvat, & pulchro labem hanc avertere ab ore,
Vos SAMMARTHANI divina Poëmata, crebrâ
Pertractate manu, doctáſque evolvite chartas.
Hîc totas Heliconis aquas; hîc flumina Pindi
Tota hauſit; nullam non novit Apollinis Artem.
  Interea noſtræ ſuccedant otia pennæ;
Et quæ Pegaſeo in cœlum ſubvecta volatu
Abjectam deſpexit humum, nunc præpete lapſu
Subſidens, placidâ demum requieſcat in umbrâ.
Fors erit ut quondam redeuntem pectora Phœbum

Ad-

Admittant, pulchræque canam confortia Mentis,
Atque incorruptos formofo in corpore mores.
Ecquis enim craffâ errorum caligine cæcum,
Aut fœdum vitiis Animum, fpeciofa cientem
Membra ferat? vel cœlefti de culmine fufam
Mifceat obfcœnæ Telluris fordibus, auram?
Sed tantæ rationis opus, conamina tanta,
Ferrea vix noftri mereat vefania fæcli:
Quippe hodie virtutis amor, ftudiúmque pudoris
Exulat, apparétque ullus vix cultor honefti:
Ex quo ad perpetui furialia munera Martis,
Noftra peregrinos adfcivit Gallia mores.
Vos adeo (Indigetes Divi) quos Celticus orbis
Tangit, & Hectoreæ defcifcens gloria gentis;
Vos triftes mutate vices; Regníque fatifcens
Suftentate decus; dulcémque inducite Pacem;
Ut tandem innocuas recolamus Palladis artes,
Inque fuum redeat pretium Parnaffia Laurus.

CALLI-

CALLIPÆDIÆ

LIBER QUARTUS.

UÆ tamen ignavam pertentat barbara mentem
Segnities? noſtráſne diu obmuteſcere Muſas,
Aut patiar lento Phœbum torpere veterno?
Hactenus egregios vultus, artúſque venuſtos
Diximus. Hîc ſupereſt operis pars optima noſtri.
Hîc Hominis cœleſte decus, Mentíſque canenda
Nobilitas, pulchróque micans in corpore Virtus.
Tu Dea, quam ſummo de vertice Juppiter almus
Fudit, & illæſum juſſit ſervare pudorem;
Ingenuáſque artes colere; & probitatis honeſtos
Exercere modos, ſanctóſque inducere mores,
Caſta Minerva fave. Non hîc Cytherea profanas
Miſcebit flammas, olidæque incendia tedæ;
Sidereum ſpirant præcordia pura furorem.
Ex quo è dilutâ finxit tellure Prometheus
Os ſublime hominis, cœleſtémque indidit ignem,

Quo mens æthereis ſplenderet congener Aſtris;
Sæpius inſanæ ſuperos tetigere querelæ.
Divinâ licèt effigie, æternóque decore
Conſpicuus, ſua ſtultus homo primordia damnat,
Incuſàtque Deos, diriſque innoxia verbis
Fata onerat; quòd maternâ ejiciatur ab alvo
Nudus, ad humanæ miſeranda incommoda Sortis.
  Quid me (ait) avulſam Phœbeo è ſidere flammam
Accepiſſe juvat, calidóque in corde vigorem
Æthereum, & divæ lumen ſpectabile Mentis,
Si cunctarum orior rerum indigus? inſcius? infans?
In duram projectus humum velamine nullo?
Et miſerum querulis ſignans vagitibus ortum?
Ipſa etiam obſcœnum pronâ ſpectantia fronte
Bruta ſolum, tamen ingenito ſibi robore gaudent;
Adnatiſque armis lædentia quæque repellunt.
Quadrupedes ſervant denſæ per corpora ſetæ,
Cornuáque, & duram quæ roborat ungula calcem.
Tutantur piſces ſquammæ; aëriáſque volucres
Remigium alarum, & mordacis acumina roſtri.
Necnon omnigenas facili paſſim ubere nutrit
Terra feras; cùm me interea, ceu dira noverca,
Perpetuo cogat victum ſudore mereri.
Imò hic, quo reliquis videor præcellere, ſplendor
Sidereæ mentis, craſsâ caligine primùm
Obruitur, multóſque diu cæcutit in annos:
Donec me tandem rerum experientia ſegnis
Inſtituat, vel moroſi doctrina magiſtri.

Tunc

Tunc quoque quot ſubeunt teneram faſtidia mentem,
Dum Veri abſtruſum decus, aut diſcrimen Honeſti
Quærit, & ingenuas extundere nititur Artes?
Dum Veneris rapidos ſatagit compeſcere motus?
Immaníſque feros iræ frænare furores?
Uſque adeo humanam damnant Fata impia Prolem!
Scilicet hæ ſtolido erumpunt de pectore voces;
Has veſanus Homo effutit; quum Numen iniquum
Mentitur, juſtiſque intentat crimina Divis.
Quis tamen iſta ferat pravæ dicteria linguæ?
An tu delicias Orbis, terræque decorem
Inficiari audes Hominem, qui robore Mentis
Æternæ, & validæ rationis viribus, omnis
Naturæ tenet imperium, mundúmque gubernat?
Lævia membra quidem, & nullo munimine tecta
Naſcuntur tenero infanti; ſed provida mater,
Quæ charo totis opibus ſuccurrat alumno,
Non deſit; donec firmâ compagine corpus
Creſcat, & innatum prodat mens inclyta lumen.
At ſimul eximio Ratio fulgore coruſcat,
Subtilique acie rerum diſcrimina cernit,
Cuncta ſibi parere jubet: Sectatur honeſta:
Turpia declinat: Pallatia, mœnia, leges
Condit: & ipſa ſuum quem conflavere Tyrannum
Magna Elementa colunt, ſublimiáque ora verentur.
Sæpe (fatebor enim) premitur Mens pondere denſi
Corporis, arcetúrque polo: ſed ſe tamen imâ
Tollet humo ſi quando volet; cognatáque tangens
Sidera,

Sidera, se patrio generosam reddet Olympo.
Ardua non refero; proprio dum lumine sese
Lustrabit cœlestis Homo; terrestria spernet,
Vanáque despicti ridebit frivola mundi.
Hîc tamen Arte opus est: etiam præcepta juvabunt
Arcendum à vitiis animum; mentísque vigorem
Exerere, innocuæ properabit Regula vitæ.

Non equidem inficior, pulchro quin sanguine cretos,
Sideribúsque bonis, morum comitetur honestas,
Et patrum in natos abeat cum semine virtus.
Pulchra tamen plerumque labant: & qui malè prolem
Educat, hanc perdit, primordiáque optima vertit.
Unde hîc insanos possum incusare Parentes,
Quos tam cæca tenet Natorum incuria, alendos
Ut passim ignotis tradant Nutricibus; unde
Innumera è tetro manent dispendia lacte.
Namque ut corporeas sileam quas lactea noxas
Pocula prima ferunt; ipsam quoque lædere mentem
Lac solet, & pravos animi producere mores.
Quis neget impurum meretricis ab ubere succum
Exsugi; unde iræ, fœdæque libidinis ignes
Corda urant, castúmque vetent habitare pudorem?
Tu quoque fraterno maduit cui sanguine dextra
Romule; cui raptas placuit temerare Sabinas;
Et Latias vastare domos, & vivere rapto;
Nónne fero de lacte Lupæ, mammísque cruentis,
Atroces hausisti iras, animúmque rapacem?

Ergo ubi delecta est moris, lactísque pudici

Nutrix: ingenuis quæ ſit ſapientia natis
Indenda, attenti è nobis ediſcite Patres.
Ipsâ etiam invitâ male-concreti indole nati,
Legitimis creſcet ſtudiis exercita Virtus.
Sic quondam aſſiduo Sophia indefeſſa labore,
Socratis infauſto Genio, atque in prava ruenti
Obſtitit, & pulchro perfudit lumine mentem:
Unde per Argolicas ſapiens celeberrimus urbes
Promeruit ſacris nomen memorabile Delphis.
Non tamen hîc omnes morum conſcribere leges
Eſt animus; ſed ſumma ſequens faſtigia rerum,
Quæ pueris, quæ puberibus ſint apta regendis
Præcepta, & teneras quæ flectant optima mentes
Conſilia, appoſito, quo ſum potis, ordine pandam.
  Principio, infantum dum muta ſuperfluit ætas
Humore immodico, nec adhuc parva ora reſolvit;
Tunc tantùm ſatagas, ut mollia corpora dulci
Augeſcant victu; motúque exercita blandè
Firmentur, ſumántque habiles per membra figuras.
Quippe ſub hac ætate latet ſopita recentis
Vis animi, nec-dum ingenito ſe lumine promit.
Sic ubi cæruleis Titan emergit ab undis,
Humentémque torum liquidæ fugit Amphitrites;
Vix minimos ſpargit radios, lucémque puſillam,
Donec in æthereas ſurrexerit acrior oras.
  Sed poſtquam blæſæ diſtinguere verba loquelæ
Incipiet puer, humanáſque emittere voces,
Mox curis animate piis Pater adveni; & alti

Jura Dei propera creſcenti infundere nato:
Ut quæ prima puer balbutiet ore venuſto
Verbula, divinas laudes, cæliſque benignas
Virtutes reſonent, fuſúmque per omnia Numen.
Si quando horriſonos comitantia fulgura bombos
Æthera diſcindent, ſubitóque inſueta fragore
Pectora ſubvertent puero, incutiéntque tremorem:
Huic Superûm ultrices iras, animúmque Tonantis
Inſinua; quòd magno hominum Divûmque Parenti
Contemnat ſegnis meritum perſolvere honorem.
Sic Jovis injectus ſapiens timor, æqua tenellæ
Corda dabit proli, ſanctæque exordia legis.
  Forſitan & ſolâ tandem Ratione magiſtrâ,
Noſſe Deum poſſet felici ſidere natus.
Sed nullis Patrum monitis hæc ſera veniret
Notio, nec niſi provecto illuceſceret ævo.
Hinc cæcam miſeror ſortem, lugendáque fata
Occiduæ gentis, quæ noſtris invia dudum
Puppibus, adverſis figit veſtigia plantis.
Hæc licèt innumeros ſæclorum viderit orbes,
Mirandáſque vices rerum, mundíque tenorem,
Vix tamen inſertos ſentit per ſingula Divos:
Uſque adeo Doctore opus eſt ut Numina noſcas!
  Nec ſatis eſt puero Jovis inſpiraſſe potentis
Imperium, cultúſque ſacros, ſanctúmque timorem.
Ipſum etiam ſic inſtituas, ut pectora nullis
Aſſueſcant odiis; cunctos ſic diligat, ut quæ
Diſpliceant ſibi, non aliis infligere tentet.

Quid referam grato venerandos corde Parentes?
Aut conſanguineos, aut longævæ ora ſenectæ?
Aut Themidis magnos Proceres, rerúmque magiſtros?
Hæc ſunt quæ Puero, vel ab ipſo limine vitæ
Præcipies, divinæ hæc ſunt compendia legis.
Aſt ubi paullatim creſcens adoleverit ætas,
Jámque capeſſendis monſtraverit artibus aptum
Ingenium, mentémque habilem, veríque capacem:
Protinus ingenuis ſtudiis ſe tradit adulti
Vis animi, faciliſque adeat prima atria Muſæ.
Nónne magis dociles ævi ſibi vendicat annos,
Mnemoſyne Aonidum genitrix, mollémque cerebri
Temperiem, & vegetos nativo robore ſenſus?
Ergo quæ memori debent ſub mente reponi
Ocyus, ut variis accommoda nomina rebus,
Ex Græco, Latióque penu deprompta: vel ipſa
Pulchri quidquid habet viventum lingua Quiritum:
Gallicáque eximiis hodie ditiſſima libris:
Quæque ſuperba graves extollit Iberia voces;
Gnaviter aſſiduáque operâ perdiſcat ephebus.
Ipſe quoque interea veraces voluere curet
Hiſtoricos; quibus æternis ſignata tabellis
Heroum acta micant, longos memoranda per annos.
Quis veſana ferat, falsáque ſtrepentia famâ
Facta virûm, qui nuſquam ullo vixere ſub ævo;
Quíque leves vano paſcunt phantaſmate mentes?
Has commentitias, & ponderis omnis inanes
Hiſtorias, bonus aſſueſcat contemnere tiro;

Nec niſi veridicis amet impalleſcere chartis.
Nec tamen altiſonos pigeat verſare Poëtas;
Entheus eſt ollis furor, & ſapientia miris
Docta modis, lepidóque placens modulamine Virtus.
Sed pubeſcenti poſtquam nova robora nato
Accedent, primóque Animus turbabitur æſtu:
Tunc ſatage ut Ratio ſtudiis gravioribus ipſam
Se firmet, properétque feros componere motus.
Fervida corda quidem, & calidâ turgentia bile
Vix ſapient: Vix in crudam Prudentia mentem
Intrabit; ſed non ideo hanc obvolvet iniquo
Turbine tempeſtas, aut triſtibus obruet undis,
Si modò ſideream fundet Sophia optima lucem.
Macte igitur generoſo animo, virtutis amator
Strenue, ne cæcum rapiat te devius error.
Utque illibatum menti conferre decorem
Sis potis, & ſuperis dignum traducere vitam:
Eſſe aliquos Manes, æternáque jura ſupremi
Crede Dei; quibus Aſtra bonos, horrenda ſceleſtos
Antra manent; rectáque fluunt mortalia lege.
Hæc eſt vera Hominis ſapientia; nobile mentis
Hoc ſtudium; noviſſe Deum; ſeſe quoque noſſe;
Séque immortalem cognato reddere Olympo.
Sed quia Virtutum regitur chorus omnis ab ipsâ
Luce Intellectus, quâ circum-fuſa Voluntas
Pergit ad innocuos facili conamine mores.
Hoc ideo inprimis cures, ut plurima Mentem
Notitia illuſtret, confusáque nubila cedant.

Novi

Novi equidem anguſtum miſeris mortalibus ævum
Concedi; unde animum jucunda ſcientia Veri
Vix ſubeat, densáſque abigat de mente tenebras.
Sive quòd innatum Rationis lumen opacâ
Nube tegant tetri fumantia corporis exta.
Sive quòd omnis inops lucis mens inſcia crebro
Indigeat ſenſu, rerum ut ſimulachra capeſſat.
Quidquid id eſt, te perpetuo indulgere labori
Fata jubent, ſi pulchra animi ornamenta requiris.
Tu tamen omnimodas rerum pernoſcere cauſas
Ne ſperes: nimis immenſo ſe porrigit orbe
Mundus inexhauſto ſpecierum plenus acervo.
Sufficiet ſpectare rato quo cuncta reguntur
Ordine, & æternas quas ſervant ſidera leges.
  Aſpice quàm pulchrâ compage cohæreat ingens
Machina ſidereæ molis: quàm fonte perenni
Luminis, in vaſtum Titan ſpargatur Olympum;
Fœcundétque leves radiis vitalibus auras.
Sive indefeſsâ luſtret vertigine terram
Ignivomis invectus equis: ſive ipſa rotetur,
Et circum immotum Solem vaga Terra pererret;
Cuncta movet Deus omnipotens; nec talia cæcus
Tam ſtabili dudum volvat molimine Caſus.
Parce tuis, Epicure, atomis, ſine numine textam
Congeriem aſtruere, & vanæ ludibria Sortis.
Ipſa licèt ſolidis præſtent corpuſcula rebus
Materiem; tamen, eximiâ Jovis arte, coacta,
Diverſas mundo ſpecies tribuiſſe neceſſe eſt.

O

O quâm conſpicuo Mens exornata decore
Fulgeret, ſi rerum ortus & fœdera noſſet!
Quótque modis Elementa ſuas miſcentia formas,
Omne genus lapidum; duri genus omne metalli;
Gramináque & ſegetes; frondoſíſque edita ſylvis
Robora; ſquammiferos piſces, volucréſque canoras;
Fœcundíque armenta ſoli, pecudéſque, feráſque;
Cæteráque immenſi componant corpora mundi!
Sed noſſe humanæ præſtat miracula molis,
Divinúmque Animal; cujus veneranda potentem
Ora Deum referunt; mortaliáque omnia lato
Imperio, & validâ Rationis lege coërcent.
Nónne per expanſum quidquid diffunditur Orbem
Sola hominis Natura capit? Nónne alta rotundi
Arx capitis, tibi ſupremam Jovis exhibet arcem?
Nimirum ut rutili ſedet alto in culmine mundi
Omnipotens, pulchrâ Divum ſtipante coronâ,
Aligerúmque choro; queis ſumma capeſſere juſſa,
Æterníque datum eſt nutus deferre Tonantis.
Sic, caput humanum, nitidi Mens ætheris aura
Incolit: huic adſtant ſenſus: huic plurima gaudet
Spirituum ſervire cohors, artúſque movere;
Et totum æthereo perfundere lumine corpus.
Quis neget è medio radiantem pectore Solem,
Cor almum vitæ ſidus; quo membra foventur
Omnia, cœleſtíque vigent recreata calore?
Nónne ut candenti nonnunquam exæſtuat igne,
Subjectáſque urit terras accenſus Apollo:

Sic

Sic etiam ignitâ ſi quando ebulliet irâ
Cor hominis, calidó-ve furens ardebit amore,
Continuò effuſo corpus torrebitur æſtu?
Quid loquar, ut pelago mixtam Telluris opacæ
Colluviem referat fœcunda humoribus alvus;
Unde vapor flatúſque frequens prorumpat in omne
Pectoris & capitis ſpatium; pluviæque ſolutæ
In morem, toti madeant ſudoribus artus?
Ceu nubes cœlo obtenſæ, velamine crebro,
Phœbeos adimunt radios, & lumina condunt;
Sic ſæpe obſcuros fundente abdomine nimbos,
Ingenito ſplendori animi, nox incubat atra;
Donec diſcuſsâ redeat caligine lumen,
Humanóque jubar nitidum reddatur Olympo.
  At verò omne feret punctum, ſi ſe quoque norit
Mens hominis; nil quippe ipsâ pretioſius uſquam eſt.
Hæc eſt vera Dei effigies, ignobilis expers
Materiæ, ſati victrix & neſcia mortis.
Hæc effuſa licet per totos corporis artus
Craſſam agitet molem, tamen impermixta cohæret;
Et rerum abſtractas ſpecies, generúmque latentes
Naturas, in ſe reflexo lumine cernit.
Sic quamquam aſſiduo moveat moderamine mundum
Omnipotens, totúmque almis concurſibus Orbem
Suſtineat, rerúmque vices & tempora mutet;
Se tamen æternum, proprióque decore coruſcum
Suſpicit, immenſóque nitens fulgore triumphat.
Ergo immortalem quum ſe Mens æmula Divûm

Noverit,

Noverit, an celſum non affectaret Olympum?
An fœdis terræ illecebris correpta, caducas
Sectaretur opes; vani vel inania ſenſus
Gaudia, vel ſtolidos mundi fallacis honores?
An-non virtutes potiùs conatibus æquis
Indefeſſa colat, vitiorúmque agmina frangat?
Nam ſi æterna manent ſceleratas Tartara mentes;
Et contrà æthereis ſuccedunt candida campis
Pectora, quis dubitet juſtos acquirere mores?
Quem non delectet ſolers Prudentia, honeſtum
Veſtigare habilis, rectúmque inſiſtere callem?
Quis non deſpiciat Veneríſque gulæque pudendas
Delicias? quis non invicto robore diros
Contemnat Fortunæ ictus, Fatíque procellas?
Paupertas; ſævúſque Dolor; plebíſque Cachinnus;
Crtum Virtuti, jucundáque pabula præbent:
Quóque magis premitur Sapiens, magis inde reſurgit.
Sed quia non ſatis eſt, propriâ virtute decorum
Fulgere, & ſuperûm vitam, ſedéſque mereri:
Te quoque proficuum Patriæ; te civibus aptum
Redde tuis, animúmque ad publica commoda confer.
Nónne animal civile audis, cui mutua cura,
Officiíque pii communis convenit uſus?
Quum tamen haud homines ſtudia omnes omnia tangant;
Nec grave ſit placito juvenem indulgere labori,
Conſule nativum Genium: & ſeu Pacis amœnas,
Seu minùs optandas Martis delegeris Artes,
(Nam plerumque armis fas eſt ſua jura tueri)

His te agilem accingas; primo dum flore juventæ
Membra vigent, firmúmque micat ſub pectore robur.
Sed caveas ne dum Mavortia ſigna ſequeris,
In pravos mores flexu labaris iniquo,
Bellicáque ingenuam corrumpant crimina mentem.
In Bello præceps vitium ſtat: víxque furentem
Temperat à noxis animum furialis Enyo.
Atque ideo inſanam ne inducat Thracius ardor
Barbariem, quâ miles iners vecórſque ferocem
Pallada, nuſquam ullâ Muſæ dulcedine lenit;
Tu placidis ſtudiis immania dilue corda,
Et tener immiti Marti jungatur Apollo.
  Ut demum validæ laudanda peritia Menti
Accedat, pulchríſque animum virtutibus ornes;
Te juvenem peregrè varias inviſere terras,
Diversóſque hominum Genios, diversáque regna
Obſervare velim, ut memori hæc ſub mente reponas,
Ante genus quàm tu inſtituas vitæque tenorem.
Nam quum quæque ſuos habeat Provincia mores,
Quæque ſuum gens ingenium; te cuncta ſagacem
Explorare juvat; ritus, habitúſque locorum;
Quod cunctis vitium Populis, quæque inſita virtus.
  Sic ubi, tranſmiſſis inviſes Alpibus, almam
Italiam, gemino pelagi munimine tutam;
Hîc rerum quondam Dominam, latóque potentem
Imperio, nunc fractam imbelli robore Romam
Invenies, ſolâ ſe Relligione tuentem.
Hîc Latius miles torpens, & Martis aviti

Immemor, ignavâ compoſtus Pace quieſcit.
  Quæ tamen eximium præfert veneranda cadaver;
Quæque tot Heros rutilis URBS addidit Aſtris,
Haud omni quaſsâ prorsùs virtute fatiſcit.
Romuleum quandoque ſolum, quo ſemine Divo
Turget adhuc, ſæclis præclara exempla futuris
Parturit, ingentes Animas; queis deditus Orbis
Cedat, & immenſi volvatur machina Mundi.
Sic qui hodie noſtris prælucet JULIUS oris,
Auſoniæ rutilans jubar & Romana propago,
SCIPIADÆ quos ambo olim, FABIIQUE invictos
Monſtravere animos, uno de pectore promit.
Non illum frangit rabies pugnacis IBERI,
Iráque fœta odiis. Non illætabilis Orci
Spiritus, aut ſævos in mutua vulnera Gallos
Tiſiphone exagitans: non atris tetra colubris
Invidia impavidum potuit convellere; diro
Quin ſua dente ſecans incaſsùm viſcera rodit.
Quódq; magis mirere; ſuos quum, vindice dextrâ,
Conterere oſores queat, his ignoſcere lenis
JULIUS, Æneadæque alto cum nomine IÜLI
Jungere mitem animum, manſuetáq; pectora gaudet.
  Cætera ſed variis deget quæ ſubdita ſceptris
Itala Gens, audax robur, priſcúmque vigorem
Exuit; huic ſupereſt vafræ ſolertia mentis;
Ingenium blandiri habile, & ſapientia miris
Mixta modis, ſuavíſque potens facundia linguæ.
Intereà ad cunctas aptum ſeſe Italus Artes

Ostendit. Sapit in multis, votóque tenaci,
Quæ cupit, insequitur patiens nec inania captat.
Non hunc spes longæ absterrent, longíque laboris
Tædia; non diræ quatit inclementia sortis.
Providus & frugi rerum dispendia vitat,
Fortunámque regit; felix industria nomen
Italicum passim celebrat, gratúmque Camœnis
Ingenium, & Phœbum non dedignantia corda.
Exinde Occiduum si perges visere Iberum;
Acre Hominum genus occurret; fortissima bello
Pectora, quæ totam cupiunt sua sub juga mitti
Europam, insanâ necdum ambitione quiescunt.
Quin etiam immensum dum subdere cogitat Orbem
Hesperia imperio flagrans; quot adire labores
Gaudet, ut ingentes animos ingentibus ausis
Impleat, & Regnis nondum exsaturata triumphet?
Non hanc Oceani rabies; non altera mundi
Sidera, & ignoto reboantes æquore venti;
Non sitis, immanísque fames desistere magnis
Incœptis, votísque modos imponere cogunt:
Tantus amor Sceptri, tantæ dominatio curæ!
Interea immodici Regni dum cæca cupido
Hispanos agitat; placitis parere severæ
Militiæ faciles, submissâ mente capessunt
Jussa Ducum; tetricásque minas nutúsque verentur.
Hoc igitur robur constans, hæc Martia gentis
Temperies, haud ruris amans invertere glebas;
Aut serere, aut lætas ulmis adjungere vites

Con-

Conſpicitur: ſed tota viris omni arte domandis
Incumbens, enſem geſtit præferre ligoni.
Nec tantùm bello inſignes ſpectabis Iberos;
Conſiliis ſed præcipuos; altéque ſilentes
Quæ cupiunt, tacitóque prementes pectore vota.
Imò & ſæpe ſacrum dum Relligionis honorem
Prætendunt cœptis, addúntque ad crimina Divos,
Plebeiam illudunt turbam; vulgíque profani
Obtuſas ſanctâ replent caligine mentes.
Præterea inflatis Hiſpana ſuperbia buccis
Obtundit patulas tumidis ſermonibus aures,
Exteráque aſpernans naſo ſuſpendit adunco:
Unde tumorem oris vani, ampullatáque verba
Quis ferat, inſano dare pondus idonea fumo?
Si deinde è calidis remeans regionibus altos
Pyrenæi apices peragras, Gallóſque reviſis,
Hi pro more leves ſubeunt, animóque feroces:
Omnis & officii immemores, bene vel male facta
Vix animo recolunt, irá-ve ultrice rependunt.
Huic tamen innatæ levitati Martia virtus
Jungitur, & nullis audacia fracta periclis.
O quoties ſubito tremuit perculſa timore
Roma potens, quum per Latios ſe funderet agros
Indomitus, rapidóque erumpens impete Gallus!
Quid Celtis everſam Aſiam, Libyámque recantem,
Totque triumphatas Eoa ad littora gentes?
Omnia jam celebrata; ſed acri Marte furentes
Vix poſſunt Galli rebus durare ſecundis.

Sæpius

Sæpius & pulchris infelix exitus orsis
Succedit, perdìtque omnes mens læva triumphos.
Sive quòd intrepidæ violenta ferocia Gentis
Haud perstare diu valeat; seu quòd nimis hostem
Contemnens domitum, molli lasciviat æstu.
Sive quòd instabiles animi sese ad nova semper
Promoveant, partásque sinant arescere Laurus.
Interea Reges, ceu numina sacra, verentur
Addicti imperiis Franci; nec ferre recusant
Quidquid subjectos jubeat Diis æqua Potestas:
Unde hîc regnatur verè, nec ubique locorum
Regia Majestas solio magis emicat alto.
Hîc placitum pro jure datur: pro lege voluntas
Sola tonat: puerìque interdum debile nomen
Invictis succedit Avis, populósque coërcet.
Quid loquar ut blandis Gallâ excipiantur in Aulâ
Hospitiis, quos lugendos sors improba vexat?
Gallia in externos totis expanditur ulnis.
Imò alienigenas, aptum queis rebus agendis
Contigit ingenium, & rerum prudentia solers,
Consilii in partes summas, arcanáque Regni
Adsciscit, meritósque excelso donat honore.
Sic qui nunc placido flectit moderamine Gallos,
Romanus Latio Princeps spectabilis ostro,
Quàm dulci exceptus gremio! sed quanta rependit
Munera, dum firmis Gallum cervicibus orbem
Sustentat novus Alcides, clavâque tremendus
Victrici, Hispani Geryonis ora retundit?

Nec

Nec tantùm urbanâ ſe conſuetudine Gallus
Commendat, vultúque hilari, & dulcedine morum;
Seria ſed lepidis grato moderamine miſcens,
Artibus ingenuis Muſas, Sophiámque Camœnis
Jungit, & abſtruſum nihil intactúmque relinquit.
Attica facundis quidquid Sapientia chartis
Protulit; Aoniæ quidquid cecinêre Sorores;
Quidquid & Auſonii Tiberina ad flumina Vates
Romuleis dixere modis, citharáque tubáque;
Omnia pernoſtis Galli, æquatíſque canendo:
Quippe etiam eximiæ veſtro modulamine Muſæ
Æmula Cecropii reſonant, Latiíque leporis
Carmina, & arguto mulcent præcordia cantu.
Inde Caletani ſi trajicis æquora ponti;
Anglos immanes, Regúmque à cæde cruentos
Repperies; plebem effrænem, ſanctíſque rebellem
Legibus, & variâ cum Relligione furentem.
Unuſquiſque ſibi Vates; ſibi quiſque Sacerdos
Hîc audit proprium Genium, ſequitúrque protervè;
Próque animi libito Superis imponit honorem.
Sæpius hinc iræ & lacrymæ, dum ſomnia jactat
Quiſque ſua, & ſtricto defendit credita ferro.
Nec tantùm veteres ritus, cultúſque Deorum
Contemerare novis gaudent erroribus Angli:
Hos etiam in reliquis inſana protervia ducit:
Et ſi qua antiquas convellat opinio mentes,
Hanc ſubitò arripiunt, & toto pectore firmant.
Nec tamen omni laude carent; hos nautica virtus

Ornat,

Ornat, & immensi divina peritia Ponti.
Non Anglum Tiphys superet; non fortis Iason;
Non quemcumque tulit velis audacibus Argo.
Quid referam angusto divisos æquore Belgas,
Non Celtis multùm absimiles; nisi regia sceptra
Odissent, carâ pro libertate feroces?
Te quoque non pigeat Germanam invisere gentem:
Huic alti decus Imperii, Romanáque cessit
Gloria, & intrepidis Aquilis fulgentia signa.
Huic colitur sincera fides: huic callida mentis
Vafrities, agilísque animi versutia fallax
Displicet, & varios quærens Prudentia gyros.
Sive quòd algenti, densóque sub aëre natis
Germanis, haud ingenium contingat acutum.
Sive quòd ingluvie crebrâ, nimióque Lyæo
Turgidula obtundant tèmulentam viscera mentem.
Quippe his egregium est pateras haurire capaces,
Implerique mero; non his inhonesta videtur
Ebrietas: imò unanimi si pectore gaudent
Fœdera percutere, & sociales jungere dextras,
Lenæo indulgent; per mutua pocula sanctæ
Pignora amicitiæ tradunt; pluréſque bibendo
Siccantem calices sequitur fiducia major.
Talia Sileni celebrabant Orgia quondam,
Inflati, ut semper, fumanti abdomen Iaccho,
Atque dapes inter dulces læto ore canebant.
Nec tamen immodicos implens Germania ventres
Omnem animum extinxit: quædam pars inclyta Gentis,

Inge-

Ingenióque potens, mirandas extudit artes.
Quis nescit diri resonantia fulmina Martis
Germanâ fabricata manu? graphicásque typorum
Inventas Rheni famosa ad flumina formas;
Doctorum queis scripta virûm, pretiosáque Musis
Carmina, venturos durant servata per annos?
Nec sileam ut studiis Bellonæ asperrima corda
Teutonicæ gentis, gratâ vix pace quiescant.
Otia quippe suas cernant si involvere terras;
Finitimi in partem belli concedere malunt,
Quàm placidâ torpere manu, lentóque veterno.
Hinc apud externos passim stipendia quærunt,
Nec pudet, ut pugnent, armatas vendere dextras.
Te demum Danos vellem, & novisse Polonos,
Indomitósque Getas; nec enim sarraca Bootæ
Pigra vetant, gelidâ Musas habitare sub Arcto.
Sed forsan tot adire plagas, tot dissita regna
Lustrare, & varios populorum expendere mores
Vix poteris, nimiúmque viæ perferre laborem.
Nimirum validos artus cum sorte benignâ
Hunc habuisse opus est, qui tot pervadere tractus
Sustineat, terrísque diu jactetur & alto.
Quin etiam quum jam matura accesserit ætas,
Serventémque animus peregrè sedaverit æstum;
Sistere tunc gressum; civili munere fungi
Convenit; & stabili tandem se tradere vitæ.
Ergo tibi vario quidquid didicisse labore
Contigerit, perpende lubens; vitiísque fugatis,

Quas, apud externas gentes, ſpectaveris uſu
Illuſtres tu virtutes amplectere ſolers;
Conſpicuûmque ex his animi compone decorem.
Sic ubi mellis opus, lætis in ſaltibus Hyblæ,
Aëriæ meditantur apes; per florida paſſim
Rura volant; violas, tymbram, caſiámque, thymúmque
Exſugunt, fusóſque bono de ſidere rores;
Ut placidas dulci diſtendant Nectare cellas.
  Intereà reliquos vitæ dum tranſigis annos;
Ne decor ingenitus, mentíſque adſcita venuſtas
Diſpereat; tu clarorum monumenta virorum
Alternis horis relege; ut quæ multa vagantem
Haud ſubiere animum jucunda per otia diſcas.
Præcipuè Hiſtoricis quæ ſunt inſignia chartis
Magnorum ſeu facta Ducum; ſeu dicta Sophorum;
Seu poſitus tibi non viſos cœlíque ſolique;
Cæteráque ingenuis quæ lucem mentibus addunt.
  Denique colloquiis Hominum te ſemper honeſtis
Miſceri, me auctore juvat; Nam ſe quoque Virtus
Nonnunquam contage bonâ per amica propagat
Pectora, & optandi veneranda ſcientia Veri.
  Quis tamen hîc ſileat Magnatum improvida paſſim
Corda Patrum, qui infenſa ſuis conſortia Natis
Haud animadvertunt, ſed libertatis habenis
Effuſis, quoſcumque ſinunt diſcrimine nullo,
Et pravos plerumque ſibi ſociare ſodales.
Nam ſimul ut ſe Patritius depromet Ephebus,
Inque Hominum cœtus dabit, excutiétque Magiſtros;

Ne

Ne ſperes ipſum veræ Virtutis Alumnos
Culturum: Scurræ, Ganeones, Alea, Scorta
Hunc rapient; teneróque animo per lubrica ducto,
Incautum triſti vitiorum gurgite mergent.
  Nec tantùm exuitur generoſo pectus Honeſto:
Ipſam etiam Pulchri mentem penetralia Veri
Indagare vetant, cæcámque ad devia flectunt.
Ad menſas, ubi ſe facilem miſceret, amica
Pocula per lætáſque dapes, minùs aſpera Virtus,
Indocti accumbunt Paraſiti; ſordida turba
Aſſentatorum; ſapida hic obſonia laudat:
Hic ſtupet ad lautas epulas: hic, turpe voracis
Gutturis exemplum, pleno ſe proluit auro
Spumantis pateræ, Bacchúmque ad ſidera tollit.
Alter Ventre minor, nec ſtrenuus Helluo, mollem
Commendat Venerem, blandóſque Cupidinis ignes:
Ingenuam Domini florente ætate juventam
Ad ſcelus incendit. Culta (inquit) molle Puella
O Rex ſubriſit tibi. An hanc faſtidit Amantem
Cor juvenis? nec jucundo indulgebit Amori?
Tu tibi quod ſatis eſt ſapis: ærumnoſa Solonum
Conſilia & tetricos felix contemne Catones.
  Hi ſunt Convivæ: hîc de rebus inanibus omnis
Sermo; de recto nihil eſt quod ſcire laborent.
  Talibus inſtanti dictis, & plura paranti
Dicere; quæ patulas circum vox adſonat Aures?
Quæ facies fulgore novo radiantia ſpargit
Lumina, & Ambroſiis perfundit odoribus auras?

Calliopen video, ſpecie nec fallor inani.
Ut comi gravitate nitens, blandóque pudore
Nobilis! ut miro inceſſu Dea vera pateſcit!
Quid me, Diva, tuo adventu dignaris? an iſtud
Quod cecini carmen te Pindi è vertice duxit,
Ut mea conſpicuâ præcingas tempora Lauro?
Perge, ait, & pulchræ quæ ſunt addenda Camœnæ
Accipe, téque novo repleri numine gaude.
Non ſatis eſt homines vivendi legibus æquis
Inſtituiſſe mares, animúmque ornaſſe virilem:
Fœmina cui grato Naturæ munere major
Ore decor, lepidæque data eſt præſtantia formæ;
Ipſa etiam propriæ mentis reſcire venuſta
Ornamenta cupit, proprióſque agnoſcere mores.
Et quia formosâ ſpecie, ſexúque benigno
Gaudemus Divæ Aonides; & congrua nobis
Munia, Virginibúſque aptas pernovimus artes;
Has non dedigner facili tibi pandere verſu.
Inprimis non tam craſſo muliebria corda
Ficta luto, aut lævam ſortita eſt fœmina mentem,
Quin pulchris etiam ſtudiis ſit idonea; cæcum
Quis ferat errorem, quo non licet eſſe peritis
Virginibus, Veríque altas inquirere cauſas?
Nempe his innatæ lumen Rationis ademptum
Cur fuerit? Cur humanæ vis inſita menti
In pulchro ſexu ſic extenuata fatiſcat?
Dii tantum vetuere nefas; nec ſolus Apollo
Artibus ingenuis habilis. Tritonia Pallas

Has

Has quoque, & Aoniæ norunt, pia turba, Sorores.
Quæ tamen (ô Gallæ gentis vecordia!) Princeps
Nos colit hic mulier? tecum ô Valleſia proles
Fœminei omne decus ſexus; tecum occidit omnis
Ingenii muliebris honos; nec diſcere quidquam,
Quod decoret mentem, Gallarum ignavia curat.
Ergo ad Hyperboreum tandem migrabimus axem;
Concretáſque gelu terras; hîc magna Getarum
Regina, exoſas hac tempeſtate Camœnas
Excipit: hæc noſtras lauros miſcere paternis
Gaudet, & innocuas Marti ſuccedere Muſas.
O fati abſtruſas leges! ô mira Deorum
Conſilia! eximias quæ quondam everterat Artes
Barbara Gens, doctúmque furens turbaverat Orbem:
Nunc, verſis rerum vicibus, miteſcit amœno
Ingenio, & tantæ ſtudiis ſapit Heroinæ.
Vos modò Gallarum nuruum denſiſſima turba,
Si minùs ad claras animos advertitis Artes,
Eſte bonæ ſaltem, & caſtum ſervate pudorem.
Vos dum accurato texetis pollice lanas;
Aut facilem ducetis acum; fusóſ-ve, colúſ-ve
Mobilibus digitis, vilique agitabitis uſu;
Æmula corda piis ſaltem retinete Sabinis.
Quis ferat obſcœnos mores, meretriciáque ora
Laïdis, aut fœdâ turpem prurigine Floram?
Quis molles laudet riſus, oculóſque trementes,
Aut voces nimium blandas, aut verba pudenda;
Cætera queis pulchri ſexus violatur honeſtas?

Ipſa quidem æthereo Pſyche ſpectanda decore,
Talibus haud uſa illecebris corrupit Amorem:
Moribus at pulchris animi, caſtóque lepore,
Non illaudatos accendit amabilis ignes.
Dixit, & in tenues actutùm evanuit auras,
Méque levi confuſum abitu, triſtémque reliquit.
O Dea, ſi placido te compellare liceret
Alloquio, alterníſque mihi rationibus uti;
Quàm te ego præſtanti vellem ſermone morari!
Tu mihi quæ pulchrum Virtus Heroica Regem
Reddat: tu celſam regali in corpore mentem,
Regnandíque bonas artes, ſupremáque jura
Differeres, altóſque animos & Regia corda;
Quæ Divo canerem juveni, quem Gallia Pulchrum
Regnatorem amat, & ſolio veneratur avito.
Huic tua dum cultis divina effata referrem
Carminibus; quâque arte ſuis evaderet uſque
Dilectus populis, & amandâ ſorte beatus;
Forſitan ad noſtros cantus adverteret aures,
Exciperétque lubens gratæ modulamina Muſæ.
Quæ tamen hîc noſtram ſtolida imprudentia mentem
Abripit? An Princeps ſtreperis circumdatus armis
Audiat imbelles & amantes otia Muſas?
Scilicet imperiis totam dum effrænis Iberus
Appetet Europam, & lato graſſabitur orbe
Ambitione furens & iniquo fervidus æſtu,
In Bello labor omnis erit; ſoláque pharetrâ,
Non modulante lyrâ, Regi arridebit Apollo.

Ergo

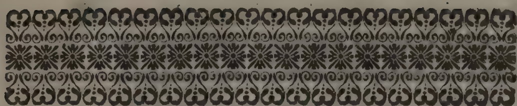
Ergo ô Calliope valeas; nec me ſacer ultrà
Ardor agat, ſanctúmque vigens in pectore Numen.
Tempus erit (diras nec ſeriùs impia nectent
Fata moras) quo tandem odiis ſaturata cruentis
Heſperia, & ſævo nequicquam exercita Marte,
Conſilia in melius referet, Pacémque rogabit,
Quam pius oranti Gallus non abnuet Heros.
Tunc procul omnis erit Belli furor. Occidet omnis
Effera vis animi, Regnique inſana Cupido.
Tunc quoque conſpicuæ foliis redimitus olivæ,
Muſarum adveniente choro, LODOICUS amicè
Occurret; gaudénſque altas inducet in Ædes,
Aonidáſque Deas, ſacrorúmque Agmina Vatum.
O quàm ſublimi reſonabunt Regia plauſu
Atria! quàm dulces modulos læta audiet Aula!
Ferales cauſas, longíque exordia Belli,
Quo per bis denos furiis immanibus annos
Gallicus Hiſpano miſcetur ſanguine ſanguis;
Et lati horreſcunt diverſo milite campi;
Innumeras claſſes; conſtratum puppibus æquor;
Præliáque, eversáſque urbes, terráque maríque;
Et paſſim alternos utraque è parte triumphos;
Mæonio elata execrabitur ore Camœna.
Mox tamen ut tantas ſtrages meminiſſe pigebit,
Attonitæque frement bellaci carmine mentes;
Continuò dulci ſuccedet pectine blanda
Euterpe, & lætos Pacis celebrabit honores;
Suadebitque choros & amœna gaudia vitæ.

Liber, & alma Ceres, plenis cumulata caniſtris
Dona ferent, pingues reliquis cum fructibus uvas;
Turgidáque infuſo fervebunt dolia muſto.
Tunc demum Pulchram facili quam pangimus Artem
Carmine, gaudebunt Pulchri exercere nepotes;
Blandáque legitimo crebreſcent baſia nexu.
Sic poſtquam æthereos jaculatus Juppiter ignes,
Immanem Enceladum, Cœum, torvúmque Typhæum,
Et conjuratos in Olympia culmina fratres,
Disjecit toſtos, Ætnæíſque obruit antris;
Protinus Aonias Superi excepere Sorores;
Magnáque jucundo ſonuit victoria cantu:
Læta ſerenato plauſerunt Numina cœlo:
Ambroſiæ rediere dapes, & Nectaris hauſtus
Egregii: Divæ divis amplexibus ulnæ
Miſcentur, celsúmque hilarat Pax aurea mundum.

FINIS.

EJUSDEM CLAUDII
QUILLETI
AD
EUDOXUM
EPISTOLA.

AD EUDOXUM EPISTOLA.

Hanc ſcripſit, jam à decem circiter annis, ad Hominem Aulicum, cujus verum nomen, fictitio ſubſtituto, hîc lubens omittit.

LAMINIUM tenue, & modico gratiſſima cenſu
Commoda jamdudum optantur: ſed, numine duro,
Me fugiunt; dulcémque vetor traducere vitam.
Ergo humiles, EUDOXE, lares, urbanáque tecta
Quum colere, & placidæ libeat me tradere Muſæ,
Dum tamen infeſtum mutet Fortuna tenorem,
Quid facili ſcribam calamo, aut ſermone pedeſtri?
Non me cæcus Amor; non auri ſacra cupido
Occupat. Ad ſummas rerum nec ſpero vocari
Nec valeo; quis tantæ auſit ſe credere moli?

Res geris Imperii; tibi protinùs anxia mens eſt:
Te ſimul invadunt ſexcenta negotia: noctes
Inſomnes ducis; ſupereſt tibi nulla voluptas.
Frigidus emanet rumor, jam ſæpe negata
Fœdera cum Hiſpanis tandem ſanxiſſe Batavos,
Sancitúmque diu nobiſcum abrumpere fœdus;
Diſplicet hoc. Bavarum infidum corruperit hoſtis
Auſtriacus; veterémque fidem Germania ſpernat;
Hoc nocet, hoc felli eſt. Thuſcorum ad littora fruſtrà
Pugnarint noſtræ puppes, reditúque fugaci
Proh pudor! oppidulum longâ obſidione levarint;
Hoc cruciat pectus, ſperatáque gaudia vertit.
Occiderit duro juvenis ſpectabilis ictu,
Deliciæ Patris atque Nurus; mox impia bella
Damnantur: ſævum clamant per compita Martem
Vecordes Animæ; diríſque oneratur iniquis,
Ardua qui ſummi ſedet ad moderamina ſceptri.
Annua ſi creſcunt, Populo frendente, tributa:
Si ſua quiſque dolet, longi in diſpendia belli,
Abſumi; pavor exoritur ne fortè coorta
Seditio, inſano moveat fera corda furore,
Accensíque ruant in mutua vulnera cives.
Quid varia invidiæ memorem molimina? ſævas
Percutiendi Artes? & cæco infecta veneno
Pabula, queis petitur Regni qui ſuſtinet Orbem?
O miſeras Hominum curas! diſcrimina tanta,
Pendentéſque auratis è laquearibus Enſes
Suſpicimus, nec nos prærupta cacumina terrent!

Quàm

Quàm magis optanda eſt placidæ conſtantia Mentis,
Quæ ſpernens Mundi phaleras & inania, ſolis
Se miſcet ſuperis, ſummúmque affectat Olympum!
Hæc modico contenta, nec obruta pondere rerum
Deſpicit infernas ſedes, ſéque inſerit Aſtris.
Hæc ſimul Eois rutilum capit exerit undis
Phœbus, & æthereo perfundit lumine terras,
Inprimis venerari Hominum Divúmque Parentem
Gaudet, & illæſos Aris perſolvit honores.
Tum noſtræ recolens FIDEI Myſteria ſacra,
Humani Capitis lapſum, Generiſque redempti
Abſtruſum miratur opus; decretáque ſumma
Suſpicit, heu! noſtrum longè ſuperantia captum.
Dein tanto emerſi pelago, pulcherrima Mundi
Machina ſpectatur. Pugnas Elementa perennes
Ut renovent. Ut ſublimem diſtincta per Orbem
Aſtra vices rerum, fœcundáque tempora mutent.
Ut Tellus ſe Vere novo tepefacta reſolvat
In flores, ſuavíque animas perfundat odore.
Ut Sol maturet radiis Cerealia dona,
Et coquat arboreos æſtivâ lampade fœtus.
Ut fluat Autumno tumidis expreſſa racemis,
Nectareóque cados repleat Vindemia ſucco;
Qui vitæ ærumnas, hybernáque frigora lenis
Molliat, & dulcem ſtillet per membra ſoporem;
Dum ruet inſanus Boreas, conceptáque terrâ
Semina, concretâ glacie nivibúſque fovebit.
Hæc inter, ſummum agnoſcit ſplendeſcere Numen,

Quod tulit has leges, æternóque ordine ſervat;
Antiquus donec ruptâ compagine Mundus
Diſpereat, ſuáque interitu primordia monſtret.
Nec ſe ſiſtit in his Animus per ſingula velox;
Sed peregré excurrens, latum ſe pandit in Orbem.
Æquoris innumeros cives, genus omne natantum
Miratur; pictas volucres; horrenda ferarum
Corpora; regnantéſque Hominis ſuper omnia vires.
Dignior an noſtram capiat meditatio mentem?
An me Hominem magis eſſe probem ratione potentem?
Præcipuè radiis animi ſi me quoque luſtro;
Humanæque decus Naturæ & nobile munus
Suſtineo fortis, vitiorúmque agmina frango?
Ecquis enim vigor eſt Hominis? quæ gloria? ſi dum
Cuncta ſuis premit imperiis animalia, vix ſe
Dirigat, & turpis fugiat contagia ſæcli?
His ego me tandem, ſenioris robore mentis,
Ereptum ſcopulis, placidóque in littore fuſum
Lætor, & appulſæ telluri baſia figo.
Senſi equidem (nec adhuc lapſæ me oblivio vitæ
Perculit) infeſto jactatum turbine pectus.
Senſi incompoſitos Naturæ exurgere motus,
Et pravum teneræ Rationi obſiſtere Senſum;
Dum calor indomitus, male-ſanæ in flore juventæ,
Fervidiore jecur torreret ſanguinis æſtu.
Et mihi, pro modulo ingenii, civilia quædam
Pertractare animus fuerat; ne inglorius ævum
Tranſigerem, pigros venerans ſine laude Penates.

Sed

Sed poſtquam immaturi animi vis aſpera ceſſit;
Humorûmque acer quondam deferbuit ignis;
Innocuas amo delicias, doctámque quietem.
O fortunatam ſortem! ô ſolatia mentis
Ingenuæ, & dulcem poſt tot diſcrimina portum!
Ne tamen obtuſum me ita credas, ut mea ſolùm
Otia, & ignavam laudem ſuper omnia vitam.
Non in Ariſtippi juravi ſenſa magiſtri,
Qui ſapit in latebris, ſéque à civilibus arcet.
Sunt quibus è meliore luto præcordia Titan
Finxit, & egregias regnandi contulit Artes.
Hos nolim lentâ vacuos recubare ſub umbrâ;
Ingenitûmque ipſis animi torpeſcere robur.
Gloria quippe Hominis ſumma eſt, ſi non ſibi ſoli
Se natum oſtendat; ſed munia magna capeſſens,
Utilibus latum foveat Virtutibus orbem.
O Galli! ô nobis quot clara trophæa; quot urbes,
Quot victi latè populi; quot regna deeſſent;
Si & curas, operámque ſuam, mentémque negaſſet
JULIUS Auſonii decus immortale Senatus!
Hic quo conſilii præcellit robore! quâ vi
Cordis agit, celsâ dum prudens degit in Aulâ,
Effrænémque acris rabiem compeſcit Iberi!
Sed qui tanta gerant pauci, quos æquus amavit
Juppiter, occurrunt. Non omnis Mens rotat orbes
Cœleſtes. Alcide opus eſt ſi machina Mundi
Geſtanda; aut ſævis Tellus redimenda Tyrannis.
Intereà quibus ingenuo ſub pectore ſpirant

Addicti Musis Animi, tranquilláque Virtus;
Despicere insanas curas, hominúmque labores
Præstat, & æternùm virides decerpere lauros:
Scilicet Aonidum gemino quæ vertice florent,
Conspicuáque ornant redimitos tempora fronde;
Quæque diu Heroum pulcherrima nomina servant,
Et duraturam tradunt per sæcula vitam.
Has igitur pro more colas; has rore benigno
Usque, Eudoxe, riges. Suadet sator almus Apollo:
Pierides suadent Divæ; tibíque insita Virtus.

EJUSDEM,

IN OBITU

PETRI GASSENDI

INSIGNIS PHILOSOPHI

ASTRONOMI,

LUGUBRE ENCOMIUM.

IN OBITU
PETRI GASSENDI
INSIGNIS PHILOSOPHI
ASTRONOMI
LUGUBRE ENCOMIUM.

UGETE Aonides; túque ô pulcherrima Pindi
Uranie largis fletibus ora riga.
Conſpicuas lacerata genas, effuſa capillos
Plange; ſonent mœſtis ſidera pulſa modis.
Ille tuus GASSENDUS obit, tua maxima cura
Gaſſendus, ſtudii gloria ſumma tui:
Gaſſendus tam fida tibi qui præſtitit uſque
Obſequia, æthereâ mente fidelis Amans.

Ah quoties bifidi vigilem te in vertice montis
  Miratus, noctis frigora dura tulit!
Sidereos quoties tecum dum suspicit orbes,
  Atque altum-sapiens tollit ad Astra caput,
Immites sensit brumas, vernósque tepores,
  Noctivagæque facem lumináque uda Deæ!
His crebris tandem studiis succumbit anhelus
  Gassendus; tanto victus amore perit.
Quippe altas rerum causas, mundíque perennes
  Acri vestigat dum ratione vices;
Corporeæ tanto languent conamine vires,
  Pectoráque assiduo fessa labore gemunt.
Hinc obit; & corpus mens aspernata caducum
  Deserit optato restituenda polo.
Ergo tuo Uranie nimiùm dum carpitur igni
  GASSENDUS, tristi funere fata subit.
Sed quid ego Aoniam lugens incuso sororem?
  Quid querulis Elegis te, Dea pulchra, peto?
Ille Hominum sator omnipotens, verúsque Prometheus,
  Gassendum nobis qui dedit, ille rapit.
Hunc rapit, & merito felicem donat Olympo;
  Huic dat & æthereo cominùs orbe frui.
Quas Superûm æternas sedes; quæ lucida longo
  Gassendus studio quæsiit, Astra tenet.
Quas rerum causas rebus scrutatus in ipsis,
  Has demùm in summo conspicit Archetypo.
O Divûm mensis sedeat quis dignior usquam!
  Quis melior cœlum promeruisse queat?

Ille

Ille indefeſſus veri ſervator & æqui,
  Præluxit cunctis ſimplicitate Sophis,
Simplicitate quidem ſanctâ, pietate peritâ,
  Et quam terrenus non violavit honos.
Extremas quamvis famâ celebratus ad oras;
  Doctrinâ quamvis notus ubique ſuâ;
Non ideò intumuit vanus: volitare per ora
  Dedignans, meritis laudibus erubuit.
Otia conjunxit Muſis, doctámque quietem,
  Et mores verâ Relligione pios.
Huic tenuis cenſus, modicæ gratiſſima vitæ
  Commoda, & inſontes huic placuere lares.
Novi equidem (rabidus quoniam petit optima livor)
  Huic Bavium inſanis obſtrepuiſſe modis:
Garrulus argutum graviter tulit Anſer Olorem,
  Et raucos fœdo miſcuit ore ſonos.
Haud tamen iratas Gaſſendus reddere voces,
  Nec voluit diro bella fovere ſtylo:
Ignovit ſtrepero nebuloni, & temnere vanum
  Maluit, alternis quàm lacerare probris.
Nimirum & calami & linguæ mala verba procacis,
  Gaſſendo ſemper diſplicuere bono.
Huic magnos laudare viros fuit unica cura:
  Huic gratus doctos concelebrare labor.
Teſtis es ô Salyæ PEIRESCI gloria terræ:
  Teſtis es ô Danûm lucida ſtella TYCHO:
PURBACHIUS teſtis; teſtis COPERNICUS; & qui
  Monte à regali nobile nomen habet.

Illuſtres

Illuſtres animæ, Sophiæ cœleſtis Amantes,
Uranies fidi, pectora ſacra, proci:
Ut vobis pulchros pius inſtauravit honores
Gaſſendus! vita ut vos meliore beat!
Vos Gaſſendææ ventura in ſæcula chartæ
Æternùm clarâ laude vigere dabunt.
Intereà nos eximii queis cernere docta
Ora viri licuit, colloquióque frui:
Hujus ſolemni manes pietate colamus;
Hujus & in tumulum florea meſſis eat.
At tu ô MON-MORI veræ virtutis amator,
Gaſſendi columen, præſidiúmque ſophi,
Quicum præſtantum dulcis conſenſio morum
Firmarat ſanctæ fœdus amicitiæ:
Quandoquidem ille tuus dudum ſpectabilis hoſpes
Sub laribus fudit verba ſuprema tuis,
Conſignata tibi pretioſa volumina, nobis
Imperti, & ſophicis da potiunda ſcholis.
Nobilis hæc te cura manet, te ſpectat amicus
Hic labor, & tanto debita fama viro.
Sic tua Gaſſendi comes addita gloria laudi,
Lethæos ſpernet non peritura lacus.
Sic pia Poſteritas, & amantes pulchra nepotes,
Perſolvent curæ præmia digna tuæ.
Tu verò ô noſtræ decus immortale Camœnæ,
O Gaſſendi animæ pars rediviva piæ,
Æterno charum celebra CAPELANE ſodalem
Carmine, lugubri pectine tange chelyn.

Ille

Ille inconcuſſo qui ſe tibi junxit amore,
  Hæc animi poſcit munera grata tui.
Aſt ego cui notum ſeræ ſub tempore vitæ
  Gaſſendum infelix abſtulit interitus,
Has mœrens fundo lachrymas; & quod mea triſtis
  Muſa poteſt, gemit his officioſa modis.
Gaſſendi duro tegitur ſub marmore corpus;
  Gaſſendi doctâ ſimplicitate pii.
Mens celſum è terris dudum ſuſpexit Olympum;
  Nunc eadem è celſo deſpicit axe ſolum.

SUM-

SUMMA PRIVILEGII.

LUDOVICI XIV. *Galliarum & Navarræ Regis auctoritate cautum est ac prohibitum, nequis in ejus universâ ditione hujus tituli librum:* (CLAUDII QUILLETI Callipædia, seu de Pulchræ Prolis habendæ ratione Poëma Didacticon auctum & recognitum) *ante annos quinque, ab editionis primæ tempore incæpturos edat, exponat, edi exponive quoquo modo aut ratione curet, nisi datâ sibi, ab eodem Claudio Quilleto facultate. Vetitum pariter est nequis, intra eorumdem Regnorum fines, edat aut exponat, edi exponíve imposterum curet, librum, cui titulus est* (Calvidii Læti Callipædia, *&c.*) *Lugduni Batavorum excusum. Qui secùs fecerit, exemplarium confiscatione, cæteris prætereà, quæ in Regio diplomate extant, gravibus pœnis multabitur. Ita placitum Regi. Parisiis* 1656. *Signavit* NOBLET.

Is verò CLAUDIUS QUILLETUS Abbas Dudavillæus factam sibi à Rege potestatem, Thomæ Joly, Parisiensi Bibliopolæ, integram sponte transmisit.

Absoluta est editio die 24. *Aprilis* 1656.

FINIS.